

Ա. Որգոնիպետ

ԾԱՆՐ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ
ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՄԻՍԱՐԻԱՏԻ
ՀԱՇՎԵՏՈՒ ԶԵԿՈՒՅՈՒՄԸ
ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ VII ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ

ԿՈՒՍՇՐԱՏ
ՑԵՐԵՎԱՆ
1 9 3 5

338.4
07-95

17 FEB 2010

338.4

0-693

Մոլոտովի քույր լեյկոզների, միացե՛ք

40

Ս. ՈՐԶՈՆԻԿԻՉԵ

ԾԱՆՐ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ
ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՍԻՍԱՐԻԱՏԻ
ՀԱՇՎԵՏՈՒ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄԸ
ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ VII ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ

20

27

07

00

1008
35771

1935 թ. ՀՈՒՆՎԱՐԻ 31-ԻՆ

Թարգմ. Հ. Թուրքյան
Խմբ. Պ. Աղեյան
Սրբագրիչ. Գ. Վսևկանյան

Գլավիլիսի լիազոր С—28
Հրատ № 270, պատ. № 124
Տիրամ 5000, ինդեքս ПС—17

Կուսմբաշի սպարան, Ալլանվերդյան № 27

С. ОРДЖОНИКИДЗЕ
Отчетный доклад
Народного комиссариата
тяжелой промышленности
VII съезду советов
Партиздат, 1935, Эривань

Ընկերներ, նախքան ծանր արդյունաբերութեան աշտորվա վիճակի ու աշխատանքի բնութագրմանն անցնելը, թույլ տվեք մի քանի խոսքով կանգ առնել այն հարցի վրա, թե ինչպիսի նշանակութուն էր տալիս ծանր արդյունաբերութեանը Վլադիմիր Իլյիչ Լենինը, ինչպիսի նշանակութուն էր տալիս ու տալիս է նրան ընկ. Ստալինը: Առանց ծանր արդյունաբերութուն ստեղծելու, առանց ժամանակակից մեքենայական արտադրութուն ստեղծելու մեր Խորհրդային Միութիւնը չէր կարողանա տոնել իր հաղթանակները: Ընդհակառակը, յետքէ մենք չկարողանայինք ստեղծել ծանր արդյունաբերութիւն, մենք զաղուլի կվերածվէինք, ինչպէս Չինաստանը, իսկ պրոլետարական պետութիւնը կճգմվէր:

Դեռ 1921 թվականին, մեր մեծ առաջնորդ և մեր կուսակցութեան կազմակերպիչ, Հոկ-

տեմբերյան հեղափոխութեան կազմակերպիչ
ու առաջնորդ Վ. Ի. Լենինը գրում էր.

«Մենք նախական խոշոր արդյունաբե-
րությունը և նրա փոխադրումը հողա-
գործութեան բնագավառը՝ սոցիալիզմի
միակ տնտեսական բաղան է, կապիտա-
լիզմի ճիրաններից մարդկությունն ազա-
տելու համար մղվող հաջող պայքարի
միակ բաղան»:

Յեւլ աշուհետե, 1922 թվականին, Կո-
մունիստական Ինտերնացիոնալի չորրորդ
կոնգրեսում տված իր զեկուցման մեջ Լե-
նինն ասում էր.

«Մենք տնտեսում ենք ամեն բանում,
նույնիսկ դպրոցներում: Այդ պետք է լի-
նի, վորովհետև մենք գիտենք, վոր ա-
ռանց ծանր արդյունաբերությունը փր-
կելու, առանց այն վերականգնելու, մենք
չենք կարողանա կառուցել վոչ մի տեսա-
կի արդյունաբերություն, իսկ առանց
դրան մենք անհասարակ կկործանվենք
վորպես ինքնուրույն յերկիր: Այս բանը
մենք լավ գիտենք...»:

«...Ծանր ինդուստրիան կարոտ է պե-
տական նյութական ոժանդակութեան:
Յեթե մենք այդ չդառնենք, ապա մենք
վորպես քաղաքակիրթ պետություն

յես ել չեմ ասում վորպես սոցիալիստա-
կան — կործանված ենք»:

1925 թվականին, Մոսկվայի ակտիվի-
նիստում 14-րդ կուսակցական կոնֆերանսի
մասին զեկուցելով՝ Լենինիցմի հավատա-
րիմ՝ մեր կուսակցութեան առաջնորդ ընկ.
Ստալինը խոսում էր ծանր արդյունաբերու-
թեան զարգացման միջազգային նշանակու-
թեան մասին: Նա ասում էր.

«Ինչ վերաբերում է մեր մետաղա-
րդյունաբերութեան զարգացման միջազգա-
յին նշանակութեանը, ապա այն, կարելի
յե ասել, անչափելի յե: Քանի վոր ի՞նչ
է նշանակում մետաղարդյունաբերու-
թեան բռնն աճումը պրոլետարիատի
գիկտատուրայի ժամանակ, յեթե վոչ՝
ուղղակի ապացույց այն բանի, վոր պրո-
լետարիատն ընդունակ է վոչ միայն խոր-
տակելու հինը, այլև կառուցելու նորը,
վոր նա ընդունակ է իր սեփական ուժե-
րով կառուցելու նոր արդյունաբերու-
թյուն և նոր հասարակութեան, վորն ա-
զատե մարդուն մարդու կողմից շահա-
գործելուց: Իսկ ապացուցել այս գործ-
նականում և վոչ թե գրքով, այդ նը-
շանակում է հաստատապես ու վերջնակա-

նապես առաջ մղել միջազգային հեղափոխութեան գործը»:

Այստեղից ել, ընկերներ, այն հսկայական ուշադրութիւնը, վոր մեր կուսակցութիւնը նվիրել է ծանր արդյունաբերութեան զարգացմանը, այստեղից ել այն ամենակատարի պայքարը, վոր կուսակցութիւնը մղել է աջ ոպորտունիստների և այն ժամանակ այսպես կոչված «ձախերի», իսկ ներկայումս Զինովյեվի, Կամենևիի ու Տրոցկու սպիտակեւարդիական բանդայի դեմ:

Կուսակցութիւնն ընկ. Ստալինի ղեկավարութեամբ ջախջախեց այդ պարոններին և ծախարուն ֆրոնտով-սկսեց ծանր արդյունաբերութիւն կառուցել լենինյան ուղիով: Հենց այն բանին, թե ինչպես է ընթացել այդ շինարարութիւնը խորհուրդների Գ-րդ համագումարը 7-րդից բաժանող չորս տարիների ընթացքում — նվիրված կլինի իմ հաշվետու ղեկուցումը:

Առ 1-ն հունվարի 1931 թվականի, ծանր արդյունաբերութեան բոլոր հիմնական ֆոնդերը կազմում էին 9.434 միլիոն ուրբլի: Այդ չորս տարի առաջ եր: խորհուրդների 7-րդ համագումարին, ծանր արդյունաբերութեան հիմնական ֆոնդերը կազմում

էն 28.903 միլիոն ուրբլի: (Ծափեր):

Աճում՝ չորս տարվա ընթացքում՝ ավելի քան յերեք անգամ:

Վորպեսզի ծանր արդյունաբերութեան հիմնական ֆոնդերը 9.434 միլիոն ուրբլուց մինչև 28.903 միլիոն ուրբլու հասցնել, այսինքն՝ աճեցնել ավելի քան յերեք անգամ, հարկավոր եր հսկայական միջոցներ ներդնել ծանր արդյունաբերութեան մեջ, հարկավոր եր կազմակերպել մարդկային հսկայական մասսաներ, կառուցել և յուրացնել կառուցված ու վերակառուցված ձեռնարկութիւնները: Հարկավոր եր բուն իսկ շինարարութեան ու չահագործման ընթացքում ղեկավարների կադրեր, բանվորների կադրեր ղաաախարակել, իսկ այդ բանն առավել ևս դժվարին եր: Ամբողջ ժողովրդական տնտեսութեան մեջ, մեր վողջ շինարարութեան մեջ, ամբողջ աշխատանքի մեջ ամենավճռականը հանդիսացել են ու հանդիսանում են կադրերը:

Լենինի կուսակցութիւնը միջոցներ չբխնայեց ծանր արդյունաբերութիւնը զարգացնելու համար: Բուլչեիկյան կուսակցութիւնը Լենինի աշակերտ ընկ: Ստալինի ղեկավարութեամբ դաաա այն պետական միջոցները, վորոնց մասին խոսում եր Վլա-

դիմիր Իլլիչը: Բուլչեիկները կուսակցությունըն ու մեր կառավարությունն այս չորս տարվա ընթացքում ծանր արդյունաբերության մեջ ներդրել են 30·306 միլիոն ռուբլի, չահագործման են հանձնել 22·549 միլիոն ռուբլու արժողությամբ կառուցված և վերակառուցված ձեռնարկություններ, մեր արդյունաբերության համար կատարվող ներմուծման մեջ ներդրել են մոտ մեկ միլիարդ ռուբլի՝ վստկով:

Ծանր արդյունաբերության աշխատողները՝ Լենինի-Ստալինի իրենց կուսակցության ղեկավարությամբ, հսկայական խնդիրներ են կատարել ծանր արդյունաբերություն ստեղծելու ուղղությամբ. կառուցել են գործարաններ, ֆաբրիկներ, հանքահորեր, յերկաթահանքեր, ելեկտրակայաններ, նավթահանքեր, կալիումի ու աղատիտների հանքատեղեր և այլն, և այլն: Կառուցել ու յուրացրել են տրակտորային ու ավտոմոբիլային գործարաններ, կառուցել և յուրացրել են Բերեզնյակին, Ստալինգորադը, Մադնիստկան, Կուզնեցկը, Կրիվոյ Ռոդը, Զապորոժստալը, կառուցել ու յուրացրել են Սվիրգրեսը, Ռիոնգեսը, Զորադեսը, Շատուրկան, Զուլեվիկան, հարյուրավոր ու հազարավոր նոր կայաններ ու

գործարաններ, կառուցել ու յուրացրել են ածխային Դոնբասը, Կուզբասը, Կարագանդան և այլն:

Մեր գործարանների շինարարության վրա կոխվել են կառուցողների նոր կադրեր, իհարկե, վոչ առանց սխալների և յերբեմն վոչ առանց տհաճ սխալների, սակայն այլ ուղի մենք չունեյինք:

Ընկ. Ստալինն անցյալ տարվա դեկտեմբերի 26-ին մետալուրգների հետ ունեցած պրուցի մեջ ասում էր.

«Մենք տեխնիկապես գրագետ մարդիկ չափազանց քիչ ունեյինք: Մեր առջև դիմամա յեր կանգնած— կամ սկսել տեխնիկական գրագիտության դպրոցներում մարդկանց սովորեցնելուց և տասը տարով հետաձգել մեքենաների արտադրությունն ու մասսայական չահագործումը, մինչև վեր դպրոցներում պատրաստվեյին տեխնիկապես գրագետ կադրեր, կամ թե անհապաղ ձեռնամուխ լինել մեքենաների ստեղծելուն և զարգացնել նրանց մասսայական չահագործումը ժողովրդական տնտեսության մեջ, վորպեսզի մեքենաների արտադրության ու չահագործման բուն իսկ պրոցեսում մարդկանց տեխնիկա սովորեցնել, կադրեր պատրաստել: Մենք

ընտրեցինը յերկրորդ ուղին: Մենք բացա-
հայտորեն ու գիտակցաբար հանդուրժե-
ցինք այդ դեպքում անխուսափելի մեքե-
նաների հետ վարվել կարողացող տեխ-
նիկայես պատրաստված մարդկանց պա-
կասության հետ կապված ծախսերն ու
գերածախսերը: Զիշտ է, այդ ժամանակ-
վա ընթացքում մեզանում քիչ մեքենաներ
չկուտրեցին: Սակայն դրա փոխարեն մենք
չահեցինք ամենաթանկարժեքը—ժամանա-
կը և ստեղծեցինք ամենաարժեքավորը
տնտեսության մեջ—կադրերը: Յ—Ա տա-
րիները ընթացքում մենք տեխնիկայես
գերագետ մարդկանց կադրեր ստեղծեցինք,
ինչպես ամեն տեսակի մեքենաների (տրակ-
տորներ, ավտոմոբիլներ, տանկեր, ինք-
նաթիռներ և այլն) արտադրության
բնագավառում, այնպես էլ նրանց մաս-
սայական չահագործման բնագավառում:
Այն, ինչ Յեվրոպայում կատարվել է
տասնյակ տարիների ընթացքում, մենք
սեւադիր կերպով ու հիմնականում կարո-
ղացանք կատարել յերեք—չորս տարվա
ընթացքում: Ծախսերն ու գերածախսերը,
մեքենաների կուտրաստուումը և մյուս վը-
նասները հատուցվեցին հավելուրդով:
Դրանումն է մեր յերկրի արագ ինդուս-

տրացման հիմքը»:

Յեվ այս, իհարկե, բացարձակապես
ճիշտ է: Այլ ուղի չկար և չէր կարող լի-
նել: Յեթե վորևէ մեկը մտածեր գնալ այլ
ուղիով, ապա այսօր մենք ձեզ հետ միա-
սին այստեղ նիստի հավաքված չէինք լինի
և չէինք տոնի մեր հաղթանակները:

Միակ ուղին — կադրերի դաստիարակ-
ման և մեր արդյունաբերության զարգաց-
ման ուղին էր, վորը մատնանշվել է Լենի-
նի ու Ստալինի կողմից: (Ծափեր): Դրա
չնորհիվ մենք այսօր հաղթողներ ենք: Ներ-
կայումս մեր արդյունաբերությունն ունի
կադրեր: Դրանք ստեղծված են — հազարա-
վոր ու տասնյակ հազարավոր հրամանա-
տարներ, վորոնք վատ չեն աշխատում այ-
սօր և վորոնք շատ ավելի լավ կաշխատեն
վաղը: Դրանում վոչ մի տարակույս չկա:
Մեր արդյունաբերական ԲՈՒՀ-երը,
տեխնիկումները, բանֆակները, ֆաբրիկ-
ումները, վորոնք կազմակերպված են ընկ.
Ստալինի ցուցումով, սկսել են տասնյակ ու
հարյուր հազարավոր ինժեներներ, տեխ-
նիկներ, հմուտ բանվորներ բաց թողնել,
իսկ դրանից էլ ավելի մեծ քանակությու-
նովորել է կառուցումների վրա և դադ-
դյահների մոտ՝ գործարաններում:

Խոնչ ենք կառուցել մենք այս չորս տարի-
վա ընթացքում: Կառուցել ենք ծանր ար-
դյունաբերություն, կառուցել ենք արտադ-
րության միջոցներ արտադրող արդյունա-
բերություն:

Կոնկրետ կերպով ասած խոնչ բան է
այդ: Այդ վողջ մեքենաշինությունն է, բո-
լոր մեքենաները, բոլոր սարքերը, վողջ
ձիշտ ապարատուրան, վողջ ուղտիկան,
պաշտպանության բոլոր զենքերը, այդ թը-
վում բոլոր թնդանոթները, բոլոր ինքնա-
թիռները, բոլոր գնդացիները, բոլոր տան-
կերը, բոլոր մոտոռենները: Այդ—վողջ սև
ու գունավոր մետալուրգիան է. այդ —
վողջ վառելիքի արդյունաբերությունն է,
քարածուխը, տորֆը, նավթը, թերթաքա-
րերը. այդ — բոլոր հիմնական ելեկտրո-
կայաններն են. այդ — վողջ քիմիական
արդյունաբերությունն է. այդ — շինա-
նյութերի ամենապլյապոլոր տեսակներն են.
այդ — վողջ ռեզինի արդյունաբերու-
թյունն է. այդ—բոլոր մետաղներն են,
տեխնիկական հյուսվածքները, այդ — մեր
յերկրում արդյունահանվող ամբողջ վոս-
կին է, այդ — հազվադյուտ տարրերն են.

այդ — վոչ մետաղային հանածոներն են:

Թույլ տվեք համառոտակի կանգ առնել
յուրաքանչյուր ճյուղի վրա առանձին:

ԽՍՀՄ-Ի ԵԼԵԿՏՐԻՖԻԿԱՑԻԱՆ

Սկսենք ԽՍՀՄ-ի ելեկտրիֆիկացիայից:
Դուք բոլորդ ել լավ գիտեք, թե ինչպիսի
խոշոր նշանակություն էր տալիս Վլադիմիր
Իլյիչ Լենինը մեր Միությունն ելեկտրիֆի-
կացիայի զարգացմանը: Դեռ 1920 թվակա-
նին Լենինն ասում էր.

«Յեթե Ռուսաստանը ծածկվի ելեկ-
տրական կայանների և հզոր տեխնիկական
սարքավորումների խիտ ցանցով, ապա
մեր կոմունիստական տնտեսական շինա-
բարությունն օրինակ կդառնա դալիք սո-
ցիալիստական Յեվրոպայի ու Ասիայի
համար»:

Յեվ այնուհետև.

«Մենք գիտենք, վոր կոմունիստական
հասարակություն չի կարելի կառուցել,
յեթե չվերածնեցնենք արդյունաբերու-
թյունն ու հողագործությունը. բատ վո-
րում դրանք պետք է վերածնել վոչ հին
ձևով: Դրանք պետք է վերածնել ժամա-
նակակից գիտություն վերջին խոտքով կա-

ռուցված հիմքի վրա: Դուք գիտեք, վոր
այդ հիմքն ելեկտրականությունն է»:

Ի՞նչ ենք արել մենք այս բնագավառում
խորհուրդների վեցերորդ համագումարից
հետո ընկած չորս տարիների ընթացքում:

Ելեկտրականների սահմանված կարողու-
թյունը 1930 թվականի վերջերին կազմում
էր 2876 հազար կիլովատ, իսկ առ մեկն
հունվարի 1935 թվականի կազմում է
6.212 հազար կիլովատ: 1930 թվականի
համեմատությամբ — 216 տոկոս: (Մա-
սեր):

Միության բոլոր ելեկտրականները
1930 թվականին մշակել էին 8.368 միլիոն
կիլովատ-ժամ ելեկտրոէներգիա. իսկ 1934
թվականին մեր բոլոր կայանները մշակել
են 20,5 միլիարդ կիլովատ-ժամ ելեկտրո-
էներգիա: 1930 թվականի համեմատու-
թյամբ — 245 տոկոս:

1930 թվականին մենք ունեյինք 6.154
կիլոմետր ելեկտրոհաղորդման գիծ, առ
մեկն հունվարի 1935 թվականի մենք ունենք
12,207 կիլոմետր. աճում՝ խորհուրդների
6-րդ համագումարից մինչև 7-րդ համա-
գումարը՝ յերկու անգամ: Ֆանցային առա-
վել զարգացած տնտեսությունն ստեղծված
է Մոսկվայի մարզում, վորտեղ մենք ու-

նենք 3.352 կիլոմետր, Դոնբասում՝ 1.827
կիլոմետր, Ուրալում՝ 1.724 կիլոմետր,
Լենինգրադի մարզում՝ 994 կիլոմետր:
Ծանր Արդյունաբերության Ժողովրդավար
չրջանային կայանների ու չրջանային ցան-
ցում աշխատող արդյունաբերական խոշոր
կայանների կարողության աճումն ըստ հան-
րապետությունների ու յերկրների հետե-
վյալ պատկերն է ներկայացնում.

	Առ 1-ն հունվարի 1931 թ.	Առ 1-ն հունվարի 1935 թ.
(հազար կիլովատներով)		
Մոսկվայի մարզ	381, 5	700, 1
Լենինգրադի մարզ	272, 1	516, 4
Դոբլու յերկիր	64, 0	223, 0
Չեյաբինսկի մարզ	27, 0	230, 0
Սվերդլովսկի մարզ	32, 1	220, 6
Իվանովյան մարզ	33, 8	177, 5
Արևմտյան Սիբիր	5, 5	143, 5
Ազով-Սեվերյան յերկ.	89, 2	138, 3
Ստալինգրադի յերկիր	27, 0	75, 0
Վորոնեժի մարզ	—	48, 0
Հյուսիսային Կովկասի յեր.	17, 4	47, 0
Սարատովի յերկիր	10, 5	34, 5
Թաթարստանի ԻնՍՀ	6, 5	24, 0

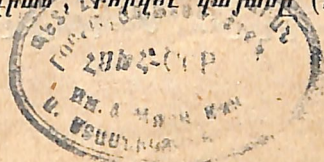
Արևմտյան մարդ	—	22, 0
Կարելիայի ԻնՍՆ	4, 5	19, 5
Կույրբիլի յերկեր	5, 8	15, 2
Ղրիմի ԻնՍՆ	7, 5	11, 1
Հազարաստանի ԻնՍՆ	—	3, 0
Ընդամ. ՌՍՖՍՀ-ում	984, 4	2,653, 7
Ուկրաինայի ԽՍՀ-ում	392, 8	1,297, 8
ՍՍՖՍՀ-ում	120, 6	274, 4
Ուզբեկստանի ԽՍՀ-ում	6, 5	27, 8
Բելոռուսիայի ԽՍՀ-ում	10, 0	26, 4
ԽՍՀՄ-ում	1,514, 3	4280, 1
Այդ թվում		
Ուրալ-Կուզբասում	64, 6	594, 1

Ելեկտրոկայանների չահագործման տեսակետից կարողութեան սահմանված կիրառելի ուժազործումը մեղ միտ շատ ավելի բարձր է, քան Արևմտյան Յեկրոպայի կապիտալիստական յերկրներում և Ամերիկայում:

Այնտեղ կարողութեան սահմանված կիրառելի ուժը շատ ավելի ընթացողում աշխատում է 1500-ից 2500 ժամ, իսկ մեր Գլխավորները յայաններում՝ 4000 ժամ: Մեր կարանների տեխնիկական վերադրման ճնորհիվ մենք նվաճումներ ունենք վառելիքի ծախսումն իջեցնելու ասպարիզում: Պայմանական վա-

ռելիքի ծախսումը յուրաքանչյուր կիրառա-
թամ եներգիտ ստանալու համար, Գլխա-
վորները յերկր կայաններում 1930 թվակա-
նին յեղել է — 0,859 կիլոգրամ, 1931 թվ-
ականին—0,807, 1932 թվականին—0,773,
1933 թվականին—0,728, 1934 թվականին—
0,684 կիլոգրամ:

Գլխավորները յայադույն կայանները
1934 թվականին տվել են վառելիքի կրճատ-
ման ել ավելի լավ ցուցանիշներ, որինակ՝
Կաշիլի հիդրոէլեկտրոկայանը (դիրեկ-
տոր ընկ. Վախրուչով, գլխավոր ինժեներ
ընկ. Մուխին) — վառելիքի ծախսումը յու-
րաքանչյուր կիրառա-թամ եներգիայի հա-
մար՝ 0,595 կիլոգրամ. Զուլեյի կայանը
(դիրեկտոր ընկ. Յարիչկին, նրանից առաջ
ընկ. Լոչակ, գլխավոր ինժեներ ընկ. Ու-
րուլին) — վառելիքի ծախսումը յուրաքան-
չյուր կիրառա-թամ եներգիայի համար՝
0,596 կիլոգրամ. Զելյաբինսկի կայանը
(դիրեկտոր ընկ. Բերեգին, գլխավոր ին-
ժեներ ընկ. Գուրուցով) — 0,600 կիլո-
գրամ, Իվանովյան հիդրոէլեկտրոկայանը
(դիրեկտոր ընկ. Բերով, գլխավոր ինժեներ
ընկ. Պրոտասով) վառելիքի ծախսումը —
0,581 կիլոգրամ. Գորիս կայանը (դիրեկ-

տոր ընկ. Զվիրբուլ, գլխավոր ինժեներ ընկ. Բալարայեվ) վառելիքի ծախսումը — 0,621 կիլոգրամ: Բազմի՝ Կրասնի անվան ելեկտրոկայանը ևս նույնպիսի հաջողություններ ունի — վառելիքի ծախսումը — 0,625 կիլոգրամ — (գերեկտոր ընկ. Մանգելբաում, գլխավոր ինժեներ ընկ. Ֆոդեկ):

1931 թվականին ընդունվեց Կոստալցովյան Կենտրոնական Կոմիտեյի հայտնի վորոշումը ջերմաֆիկացիայի դարգացման մասին: Ի՞նչ է արված այս չորս տարվա ընթացքում:

Այս չորս տարվա ընթացքում կառուցված և չահագործման են հանձնված հետևյալ կենտրոնական ջերմեկտրոկենտրոնները — Կուզնեցկի կայանը՝ 84.000 կիլովատ, Բերեզնյակի կայանը՝ 93.000 կիլովատ, Ֆարոսլավլի կոմբինատի ջերմեկտրոկենտրոնը՝ 25.000 կիլովատ, Կրեմլոյ Ռոգինը՝ 25.000 կիլովատ, Լիպեցկի կայանը՝ 24.000, Գորկու ավտոգործարանի ջերմեկտրոկենտրոնը՝ 24.000 կիլովատ, Նարկովի տրակտորի գործարանի կայանը՝ 15 հազար կիլովատ, Լուզանսկի կայանը՝ 16 հազար կիլովատ, Ուրալմաշի կայանը՝ 10 հազար կիլովատ, Գրոգնու կայանը՝ 25 հազար կիլովատ, Մոսկվայի ջերմատեխնի-

կական ինստիտուտի կենտրոնական ջերմակայանը՝ 36.000 կիլովատ, Նարկով Կրասնոգավոգսկի կայանը՝ 25.000 կիլովատ, Կադանի կայանը՝ 20.000 կիլովատ:

Առ 1-ն հունվարի 1931 թվականի մենք ունեյինք 210.000 կիլովատ սահմանյալ ջերմաֆիկացիոն կարողություն, իսկ 1935 թվականին ունենք 870.000 կիլովատ — աճումն ավելի քան քառապատիկը:

Ջերմաֆիկացման չորհրդի վառելիքի տնտեսումը 1934 թվականին կազմել է ավելի քան 1 միլիոն տոնն պայմանական վառելիք: Այդ տարիներին ընթացքում ջերմային եներգիայի արտադրությունը Միության մեջ աճել է 6,5 անգամ: Ջերմային եներգիայի ընդհանուր ոգտագործման ցանցի յերկարությունը 45 կիլոմետրից առ 1-ն հունվարի 1935 թվականի հասել է 200 կիլոմետրի: Աճում 4,4 անգամ:

Այդ արդյունքներին հասնելու համար այս չորս տարվա ընթացքում ելեկտրոկայանների կառուցման ու ընդարձակման համար հարկ յեղալ ներդնել 2,665 միլիոն ուրբլի:

Գործող չրջանային ելեկտրոկայանների հիմնական արտադրական ֆոնդերն առ 1-ն հունվարի 1931 թվականի կազմում էին

854 միլիոն ռուբլի, իսկ առ 1-ն հունվարի 1935 թվականի — 2.369 միլիոն ռուբլի:

Այս տարիների ընթացքում Գլավեներգոյի զծով կառուցված և շահագործման են հանձնված հետևյալ նոր շրջանային ելեկտրակայանները.

Կարողութունն առ
1-ն հունվարի 1935
թվականի (հազար
կելովատնիերով)

Դեպքորգեսը (Ուկրաինայի ԽՍՀ)	434
Զուլյովկան (Ուկր. ԽՍՀ Դոնբաս)	150
Լենինգրադի՝ Կերովի անվան 8-րդ հիդրո- կայանը (Լենինգրադ)	100
Ստալինգրադի (Մոսկվա)	50
Սվերլին (Լենինգրադ)	72
Կամենսկի Ջերժինսկու անվանը (Ուկր. ԽՍՀ)	48
Ռիոնգեսը (Վրաստան)	48
Կամերովկայինը (Աբխազյան Սիբիր)	48
ՎՏԻ Կենտրոնական նոր ջերմակեղտրոկենտ- րոնը Մոսկվա)	36
Կրասնոգորսկի ջերմակեղտրոկենտրոնը (Նարկով)	25
Վոբոնեֆինը (Վոբոնեֆ)	24
Բըյանսկինը (Աբխազյան մարզ)	22

20

Ջորագեսը (Հայաստան)	22,5
Կազանինը	20
Գիդելդոնինը (Հյուս. Կովկաս)	15
Կադիբենսկի ԳՐԵՄԸ	13
Որենբուրգ-Զուլյովոյի ջերմակեղտրո- կայանը	12, 6
Սարատովի ջերմակեղտրոկայանը	12
Կրասնոգորինը	10, 0
Մինսկի ջերմակեղտրոկ.	6, 4
Սեմիպալատինսկի ջերմակեղտրոկենտրոնը	3
Շչերբենովսկի հիդրոկայանը (Դոնբաս)	3

Ընդամենը 1.174, 5

Կառուցված և շահագործման են հանձնված շրջանային ցանցում աշխատող հետե-վյալ խոշոր նոր զործարանային ելեկտրո-կայանները.

Կարողութունն
առ 1-ն հունվարի
1935 թ. (հազար
կելովատնիերով)

Մագնիտոգորսկի գրեսը (Զելյարինսկի մարզ)	104
Կուզնեցկի ջերմակեղտրոկենտրոնը (Արև- մայան Սիբիր)	84
Բերեզնյակի ջերմակեղտրոկենտրոնը (Սվերդ- լովսկի մարզ)	93

21

Գրամատորսկի մեքենաշինական գործա- րանի կենտրոնական ելեկտրոկայանը (Ուկր. ԽՍՀ)	25
Յարոսլավլի ուեդինի կոմբինատի ջերմա- լեկտրոկենտրոնը (Իվանովյան մարզ) .	25
Կրիվոյ Ռոդի մետալուրգիական գործարանի ջերմալեկտրոկենտրոնը (Ուկրաինա- յի ԽՍՀ)	25
Լիպեցկի մետալուրգիական գործարանի ջերմա- լեկտրոկենտրոնը (Վորոնեժի մարզ) .	24
Գորկու ավտոգործարանի ջերմալեկտրո- կենտրոնը (Գորկու յերկիր)	24
Մակեևկայի մետալուրգիական գործարանի ջերմալեկտրոկայանը (Ուկրաինայի ԽՍՀ)	24
Ազովստալի ջերմալեկտրոկայանը (Ուկր. ԽՍՀ)	24
Նիվի հիդրոկայանը (Կարելիա)	15
Խարկովի տրակտորի գործարանի ջերմալեկ- տրոկենտրոնը (Ուկրաինայի ԽՍՀ) . .	15
Լուգանսկի շոգեքարային գործարանի ջերմալեկտրոկենտրոնը (Ուկր. ԽՍՀ) .	16
Ուբալի մեքենաշինական գործարանի ջերմա- լեկտրոկենտրոնը (Սվերդլովսկի մարզ) .	10

Ընդամենը 508,0

Ընդարձակված են հետևյալ չբնական

	Առ 1-ն հունվ. 1931 թ.	Առ 1-ն հունվ. 1935 թ.
Կարողութունը (հազար կիլովատտներով)		
Գորկու շրջ. հիդրոկայանը	64, 0	204
Կաշերի շրջ. հիդրոկայանը	36, 0	186
Շատուրի շրջ. հիդրոկ.	136	180
Չելյաբինսկի շրջ. հիդրոկ.	27	126
Շտեբովսկի շրջ. հիդրոկ.	64	152
Մոսկ. 1-ին հիդրոկ.	107,5	119,5
Լենինգրադի 2-րդ հիդրոկ.	6,5	67,5
Շախտի շրջ. հիդրոկ.	44	90
Իվանովի շրջ. հիդրոկ.	3	99
Կիզելովսկի շրջ. հիդրոկ.	6	74
Յարոսլավլի շրջ. հիդրոկ.	8	36
Սևերոսի շրջ. հիդրոկ.	29	70
Խարկովինը	23	28
Կրիվոյ-Ռոդինը	20	44
Ոդեսայինը	26,7	37,1
Նիկոլայեվսկինը	7,5	13,6
Մարտովի շրջ. հիդրոկ.	10,5	22,5
Ստալինգրադի շրջ. հիդրոկ.	27,0	75,0
Կույբիշևի շրջ. հիդրոկ.	5,8	15,2
Բել-Գրեսը	10,0	20,0

Յնգորշինսկի շրջ. հիդրոկ.	16,5	24,5
Նովո—Սիբերսկինը	5,5	11,5
Ջագեսը	13,0	25,0
Ղախմ—հնեբրդոն	7,5	11,1
Կալինինսկի ջերմակելարո- կենարոնը	4,0	10,0
Պերմի հիդրոկ.	4,6	8,0
Դոն—Ենեբրդոյի Դրինշինսկի հիդրոկ.	5,0	8,0

Ընդամենն ընդարձակված կայանների գծով	711,6	1.757,4
--	-------	---------

Ընդարձակված են հետևյալ գործարա-
նային խոշոր կայանները.

Ա.ա 1-ն	Ա.ա 1-ն
հունվ.	հունվ.
31 թ.	35 թ.

Կարողությունը (հազար
կիլովատներով)

Բագվի «Կրասնայա գվեդդա» շրջ. էլեկտրոկայանը (ԱՍՖՈՆՀ)	89,6	109,0
Բագվի Կրասնի անյան շրջ. էլեկտրոկայանը (ԱՍՖՈՆՀ)	18,0	67,6
Գրոզնոլ ջերմակելարոկենարոնը (Հյուսիսային Կովկաս)	10,0	25,0

Ընդամենն ընդարձակված կայաններ գծով	117,6	201,6
---------------------------------------	-------	-------

Այս չորս տարվա ընթացքում կառուց-
ված նոր ջրջանային և արդյունաբերական

խոշոր կայանների կարողությունն ընդամե-
նը կազմում է 1.682 հազար կիլովատ: Ըն-
դարձակման յենթարկված ջրջանային և
գործարանային խոշոր կայանների կարողու-
թյունն այս տարիների ընթացքում 829 հա-
զար կիլովատից հասել է 1.959 հազար կի-
լովատի:

Այսպիսիք են մեր Միության Ելեկտրի-
ֆիկացման արդյունքները: Ելեկտրոկայան-
ները 1934 թվականի պլանը գերակատարել
են 955 միլիոն կիլովատ-ժամով:

Ելեկտրոկայանների հետագա շինարա-
րության ասպարիզում ծանր արդյունաբե-
րության խնդիրն է — 1935 թվականին շր-
ջանային և գործարանային խոշոր էլեկտրո-
կայանների գծով չահագործման տալ 747
հազար կիլովատ նոր կարողություն:

Մենք պետք է ապահովենք յերկրորդ
հնգամյակի պլանի կատարումը և 1937
թվականին մշակենք 38 միլիարդ կիլովատ
ժամ էլեկտրական էներգիա, փոքից ջրջանա-
յին էլեկտրոկայանների գծով՝ 24,5 միլի-
արդ կիլովատ-ժամ:

Շրջանային էլեկտրոկայանների շինարա-
րության մեջ այս տարի ներդրվում է 925
միլիոն ուղբով:

Ահա այսպիսիք են հանրագումարները,

այսպիսիք են նվաճումները: Դրանք ինքը
նվաճումներ չեն և դրանով կարելի չէ հը-
պարտանալ, բայց ելեկտրոկայանները աշ-
խատողները վոչ մի կերպ չպետք է հան-
դրատանան այդ նվաճումներով:

Առանձին կայանների տեխնիկական հիա-
նալի ցուցանիշները յերբեք չպետք է թաղ-
ցնեն մեզանից այն, վոր մեր կայաններից
չատ շատերը մինչև այժմ ել դեռ անբավա-
րար են աշխատում: Մենք դիտենք, իսկ մե-
զանից շատ ավելի լավ դիտեն չըջաններում,
գործարաններում, հանքահորերում, հան-
քավայրերում աշխատող ընկերները, թե
ինչպես հաճախ ընդհատումներ են լինում
եներգիայի հաղորդման մեջ: Մեր ելեկտրո-
կայաններում մինչև այժմ ել շատ հաճախա-
կի ավարիաներ են լինում: Ճիշտ է, վեր-
ջին յերկու տարվա ընթացքում այստեղ
զգալի առաջխաղացում կա՝ ավարիաների
դեմ պայքարելու տեսակետից, սակայն վոչ
վոքի համար, այդ թվում ելեկտրոկայան-
ների աշխատողների համար, պարտադիր չէ
յերբեք ավարիաների նաև այն թիվը, վորն
այսօր ևս գոյութիւն ունի մեր ելեկտրոկա-
յաններում: Մենք պետք է մարտնչենք այն
բանի համար, վոր վերջնականապես դուրս
վռնդենք ավարիաները մեր ելեկտրոկայան-

ներից: Մեր ելեկտրոկայանների աշխատող-
ները պետք է բոլոր ջանքերը դործ դնեն,
վորպեսզի բոլորն մեր ելեկտրոկայաններն
այն թերութիւններէրց, վոր նրանք ունեն
ներկայումս:

ԱՄԻԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒՅՅՈՒՆԸ

Անցնում եմ ամխարդյունաբերութեանը:
Հասցնել ամխի հանույթն այն մակարդա-
կին, վոր լիովին ապահովի յերկրի պա-
հանը, մեքենայացնել ամխի հանույթը,
զարդացնել տեղական ամխային չըջանները
և դրանով իսկ ազատովել հեռավոր վայրե-
րից բերվող ամուխից, զարդացնել Կուզնեց-
կի ու Մագնիտոգորսկի գործարանների սը-
նընդի աղբյուրը—Կուզնեցկի ավազանը,
զարդացնել Կարաքանդան և Բուրեյան —
ահա այն խնդիրները, վորոնք դրել էյին
կուսակցութեանն ու կառավարութեանն
ամխարդյունաբերութեան ասպարիզում:
Դրանք, ինչպես տեսնում եք, հեշտ խնդիր-
ներից չեն:

1930 թվականին արդյունահանեցինք
48,455 հազար տոնն ամուխ, վորից՝

Դոնբաս	36.957 հազ. տոնն
Մերձոսկ. ավազ	1.818 » »

Ուրալ	2.381 հազ. տոնն
Կուզնեցկի ալադ	3684 » »
Արևելյան Սիբիր	1.360 » »
Հեռավոր Արևելք	1.630 » »
Միջին Ասիա	400 » »
Կարագանդա	12 » »
ԱՍՖԽՀ	109 » »
Մյուս մասն շրջանները	102 » »

Ածխի այդ հանույթը քաղցի պայտկով եր բավարարում ամբողջ ժողովրդական տնտեսությանը, և խոսք չեք կարող լինել այն մասին, վոր այդպիսի հանույթն ապահովեր յերկրի հարածուն պահանջները:

1934 թվականին մենք տվինք 92 միլիոն տոնն, 1930 թվականի նկատմամբ 190 տոնկոս. այդ թվում՝

	Հազ. տոնն	Տոկոսը 1930 թ. նկատմամբ
Դոնբաս	60,016	162
Մերձմոսկովյան ալադան	4,906	269,8
Ուրալ	5,507	231,3
Կուզնեցկի ալադան	11,584	314,4
Արևելյան Սիբիր	3,454	254
Հեռավոր արևելք	2,995	183,6
(Վերջին 2 տարին գտնվում է Հ.Ճ.Կ. ի շահագործման մեջ)		

Միջին Ասիա	999	249,5
Կարագանդա 1830 (իսկ 1930 թվին միայն 11,900 տոնն)		
ԱՍՖԽՀ	239	219
Մնացած մասը		
Շրջանները	600	606

Խնչպես տեսնում եք, այստեղ հաջողությունն անկասկած է: Բայց դրան հասնելու համար հարկավոր եր չորս տարվա ընթացքում անխարդախաբերության մեջ ներդնել 2.622 միլիոն ուրբլի և անխարդախաբերության հիմնական ֆոնդերը 1931 թվականի հունվարի 1-ի 511 միլիոն ուրբլուց մինչև 1935 թ. հունվարի 1-ը հասցնել 1450 միլիոն ուրբլու: Պետք եր ավարտել 144 նոր շահութերի փորումն ու շահագործման հանձնել դրանք և վերականգնել 32 չախտ՝ 70 միլիոն տոնն տարեկան ընդհանուր հանույթի կարողությունը, պետք եր անխարդախաբերությանը տալ 760 ծանր գալիկոն, 1.275 ելեկտրական գալիկոն, 297 ելեկտրաքարչ: Իսկ ամենադիսպոզիցիոն եր՝ տիրապետել այդ մեխանիզմներին և հասնել նրանց բարձր արտադրողականությանը:

Արդյունաբերության վոչ մի ճյուղում բանուժի հոսունությունն այնքան չի հարվածել մեզ, ինչպես անխարդախաբերու-

Թյան մեջ: Մեխանիզմների յուրացման դժվարութիւնները, ածխարդյունաբերության այն ժամանակվա հրամանատարական կազմի անբավարար պատրաստութիւնը և դրանից բխող կազմակերպական խառնաշփոթութիւնը—ածխադորճների մեջ, առանձնապէս Դոնբասում, բավական ուժեղ տրամադրութիւններ ստեղծեցին մեխանիզմների և մեքենայացման դեմ: Յե՞րբ կոիրապետես նոր մեխանիզմներին՝ հայտնի է, յե՞րբ կկարողանաս կազմակերպել այդ մեխանիզմների կանոնաւոր խնամքը՝ հայտնի է, յե՞րբ կտան մեզ այդ մեխանիզմները և նրանց բոլոր անհրաժեշտ պահեստի մասերը, հայտնի է. ուստի ամէլի լրացնել հարգել հաղարավոր ու տառնյակ հաղարավոր բանվորներ և դրանով առաջ տանել հանույթը. այսպէս ելին դատում այն ժամանակվա շատ ու շատ ղեկավարներ:

Այդ դիրքը սնանկ դուրս յեկավ: Այդ տրամադրութիւններին, այն ժամանակվա կազմակերպական խառնաշփոթութեանը, ղեկավարման դրասենեկային—բյուրոկրատիկ մեթոդին ջախջախիչ և մահացու հարված հասցրեց մեր կուսակցութեան Կենտրոնական Կոմիտեի և Միութեան Ժողկոմիսորճի

1933 թ. ապրիլի 8-ի վորոշումը: Այդ վորոշումից հետո մեր ածխարդյունաբերութեան զարգացումն առողջ ուղու վրա դրվեց: Ածխարդյունաբերական Դոնբասը, մեր կուսակցութեան Կենտրոնական Կոմիտեի ու Ժողկոմիսորճի վորոշման հիման վրա, Ուկրաինայի բոլոր կազմակերպութիւններին, մանավանդ Ուկրաինայի կոմկուսի Դոնեցի մարզկոմի ու նրա ղեկավարների հսկայական ոգնութեամբ 1934 թ. կատարեց ածխի հանույթի ծրագիրը, տալով 60 միլիոն տոնն ածուխ և դրանով իսկ ապահովեց մեր Ժողովրդական տնտեսութեան և մասնավորապէս Ուկրաինայի մետաղարդյունաբերութեան նորմալ զարգացումը: (Ծափեր):

Մեր Խորհրդային Միութեան ածխարդյունաբերական շրջանների խնդիրն է՝ 1935 թվականին տալ 112,2 միլիոն տոնն ածուխ, վորից Ծանր Արդյունաբերութեան Ժողկոմատի դժով 104,1 միլիոն տոնն. Դոնբասը պետք է տա 68 միլիոն տոնն, Կուզնեցկի ավազանը 14 միլ. տոնն, Մերձմոսկովյան շրջանը 7 միլիոն տոնն, Ուրալուդոլը 7 միլիոն տոնն, Կարագանդան՝ 2,5 միլիոն տոնն, Արևելյան Սիբիրը՝ 2,6 միլիոն տոնն, Կիրովուդոլը 1350 հազ. տոնն, Տղվարէիին

առաջին անգամ պետք է տա 150 հազար տոնն, Տղվիբուլին 350 հազ. տոնն:

Յերկրորդ հնգամյակի վերջերին մենք պետք է տանք 152,5 միլիոն տոնն ածուխ: Դա հեշտ խնդիր չէ, բայց միանգամայն իրագործելի չէ:

Հարկավոր է միայն մի բան՝ աշխատել ավելի լավ, քան աշխատում ենք այսօր: Մեզ մոտ առկորաբար այսպես է լինում — յեթե ծրագիրը կատարում են, ապա գրտնում են, վոր հիանալի յեն աշխատում: Յերբ արդյունաբերության այս կամ այն ճյուղը, այս կամ այն ձեռնարկությունն իր ծրագիրը կատարել է, և դու մոտենաս նրան ու ասես, թե՝ ծրագիրը՝ հա, կատարել ես, բայց այնպես լավ չես աշխատում, ինչպես պետք է, — ապա մարդիկ ապչում են, ձեռնեբը տարածում և ասում՝ ի՞նչպես թե, մենք ծրագիրը կատարել ենք և այնքան լավ չենք աշխատում, ի՞նչպես կարող է պատահել այդ:

Այո՛, չատ պարզ է:

Մենք զինված ենք հիանալի տեխնիկայով: Մեր գործարանները, մեր շախտերը, մեր ֆաբրիկաները, զինված են ժամանակակից այնպիսի հիանալի տեխնիկայով, վորը վոչ մի յերկիր չունի: (Բուլոն ծափեր):

Բայց դուք կարող եք հարց տալ՝ ինչպե՞ս է, վոր վոչ մի յերկիր այնպիսի բարձր տեխնիկա չունի, ինչպես մենք: Վո՞րտեղից ենք վերցրել մենք այդ տեխնիկան:

Մենք ամերիկացիներից, գերմանացիներից, ֆրանսացիներից, անգլիացիներից գնել ենք ամենակատարելագործված մեքենաները, համաշխարհային տեխնիկայի ամենավերջին նվաճումները, և դրանցով զեմել ենք մեր ձեռնարկությունները: Իսկ նրանց մոտ շատ գործարաններ ու շախտեր զինված են 19-րդ դարի և 20-րդ դարի սկզբի մեքենաներով: Մեր հիմնական կապիտալը՝ այն միլիարդները, վորոնց մասին խոսեցի յես, այդ լավագույն տեխնիկան է, վոր գոյություն ունի աշխարհում:

Ինչե՞ր ենք յեղնում մենք, յերբ մեր ամխագործներին ասում ենք՝ այս տարի դուք վատ չեք աշխատել, դուք ծրագիրը կատարել եք, բայց պետք է ավելի լավ աշխատեք: Մենք յեղնում ենք այն բանից, վոր նրանց ձեռքում գտնված մեքենաները, — այն գայլիկոնող մեքենան, այն ամխահատ մուրճը, այն ելեկտրոքարչը, վոր ունենք մենք — այդ մեքենաները մինչև այժմ ել այնպես չեն ոգտագործվում, ինչպես հարկավոր է:

Ածխադրույունաբերությունը կատարեց իր ծրագիրը և ապահովեց յերկիրն ածխով: Մենք քաղցի սլաշով չենք ապրում՝ այդ ճիշտ է: Մակայն ինչպե՞ս են ոգտագործվում գալլիկոնող մեքենաները: Գալլիկոնող մեքենաներն ոգտագործվում են միայն 74 տոկոսով, իսկ ունեցած գալլիկոնող մեքենաների 26 տոկոսը բոլորովին չի աշխատում: Ածխահատմուրճերն ոգտագործվում են միայն 49 տոկոսով, կեսից պակաս, ելեկտրոքարշերը՝ միայն 71 տոկոսով, իսկ վո՞րտեղ է 29 տոկոսը: — անգործ կանգնած են: Մենք ներդրել ենք վոսկի, մենք ներդրել ենք մեր աշխատանքը, վորպեսզի հնարավորություն ունենանք աշխատելու նոր մեխանիզմներով, իսկ նրանք անգործության են մատնվել: Ինչո՞ւ, ի՞նչ հիման վրա: Մեր հիանալի աշխատանքի՞ շնորհիվ: Վո՞չ, շնորհիվ այն հանգամանքի, վոր մենք գետ լիովին չենք տիրապետել այդ տեխնիկային: Այնինչ, մենք պետք է լիովին տիրապետենք նրան, ինչ դնով էլ լինի:

Իսկ ի՞նչ են տալիս այն գալլիկոնող մեքենաները, վորոնք աշխատում են:

Գալլիկոնող մեքենայի ամսական միջին արտադրականությունը Դոնբասում (յես

վերցնում եմ այն լավագույն չրջանը, վորը կատարում է ծրագիրը) կազմում է 2700 տոնն: Սա առավելագույն չափն է, թե վոչ: Յեթե սկսենք խոսել ածխագործների հետ, նրանք կասեն՝ կհասցնենք 3000-ի, մինչև 3200-ի: Իսկ ի՞նչ կասեք այսպիսի փաստերին: Ահա Մենժինսկու անվան չախտում (Կադեիսկուդոլ) «Ատաման» ածխաշերտում կա գալլիկոնող մեքենայի մի մեքենավար, — վոչ թե ամերիկացի, վոչ թե Ֆրանսացի, վոչ թե գերմանացի, վոչ էլ նույնիսկ «արիական ծագումով» (ծիծաղ), այլ հասարակ աղանդունով մեկը՝ ընկեր Տեչնիսը և այդ ընկ. Տեչնիսն ամսական տալիս է 10.000 տոնն՝ 2700 տոննի փոխարեն: (Ծափեր: Ձայներ տեղերից՝ նա համազումարի պատգամավոր է): Այո՛, Տեչնիսը համազումարի պատգամավոր է:

Վերցնում եմ Իլլիչի անվան չախտը. գալլիկոնող մեքենայի մեքենավար Տկաչենկոն 2700 տոննի փոխարեն տալիս է 9000 տոնն: Վերցնում եմ մի այլ չախտ՝ Դիմիտրովի անվան № 5-6 չախտը (Ստալինուդոլ): Ընկ. Ժուկովը տալիս է 11.700 տոնն: (Ծափեր):

Ուրեմն ի՞նչպես պետք է աշխատել:

Այնպես, ինչպես այժմ աշխատում ենք մենք, թե՞ այնպես, ինչպես աշխատում են Տելնիխը, Տկաչենկոն, Ժուկովը: Յես կարծում եմ, վոր դրան կարելի չի տալ մի պատասխան՝ աշխատել այնպես, ինչպես աշխատում են Տելնիխը, Տկաչենկոն, Ժուկովը: (Յերկարատև ծափեր): 2700 տոնն և 11700 տոնն՝ ինչպիսի հսկայական ռեզերվ: Յեմ յերբ մենք խոսում ենք ռեզերվների մասին, ապա խոսում ենք վոչ թե ընդհանուր ագիտացիայի կարգով, այլ յե՛լնելով այսպիսի փաստերից:

Նույն պատկերն ունի նաև ածխահատմուրճերի աշխատանքը: Մի ածխահատմուրճի միջին արտադրականությունը մի հերթափոխության ժամանակ այդ նույն Դոնբասում 1934 թ. կազմել է 6,5 տոնն: № 4/2 շախտում (Կադեիսվոդոլ-ի) ընկ. Գրիշինը մի քանի անգամ տվել է 85-ափան տոնն՝ 6,5 տոննի փոխարեն: Ընկ. Ռյաբույական (Արտյոմուդոլ-ի Ձերժինսկո անվան չախոր) տվեց 40 տոնն: Ածխագործներին լավ հայտնի ընկ. Մուրաշկոն (Արտյոմուդոլ-ի «Կարմիր Պրոֆինտերն» չախտան) տվեց 50 տոնն և այդ արտադրանքը նա տալիս է մի քանի ամսվա ըն-

թացքում: Նման որինակներ կան նաև մյուս ածխային շրջաններում:

Դոնբասում 1934 թ. ելեկտրոքարշի ամսական միջին արտադրողականությունը կազմում է 7940 տոնն-կիլոմետր: Իսկ «Արտյոմ» չախտում մեքենավար ընկ. Ձերեդնիչենկոն տալիս է 30·000 տոնն-կիլոմետր, Դիմիտրովի անվան չախտում (Ստալուդոլ) մի ելեկտրոքարշը տալիս է 20·000 տոնն-կիլոմետր, № 19/20 չախտում (Արտյոմուդոլ)՝ 12,000 տոնն-կիլոմետր: Այսպես ուրեմն 7900—30·000—20·000—12·000 տոնն-կիլոմետր. մտածեցե՛ք, ընկերներ, ինչպիսի՜ հսկայական ռեզերվներ կան այստեղ:

Սովորենք աշխատել այնպես, ինչպես աշխատում է ընկ. Ձերեդնիչենկոն, և ելեկտրոքարշի փոխադրունակությունը կըկրկնապատկվի ու կհոսապատկվի:

Մեր տրամադրության տակ կա հզոր առաջնակարգ տեխնիկա, և յեթե մենք սովորենք ողտադործել այդ տեխնիկան այնպես, ինչպես անում են ընկեր Ձերեդնիչենկոն, Տկաչենկոն, Տելնիխը և Ժուկովը, ապա մենք կունենանք արտադրանքի մի հրաշակյալ արժ, վորի առջև կնստմանան այն

բոլոր աճերը, վեր ունենք մենք այժմ և վորով հպարտանում ենք:

Յերբ ասում են, թե պակասում է այս կամ այն բանը, ժողովի չենք կարողանում կատարել ծրագրերը, դա սխալ է: Յերբ մարդիկ աշխատում են ինչպես հարկն է, գործը լավ է դնում, ամեն ինչ հերիք է անում: Հենց վոր վրիպում են, ձախողում, դանդաղաներ են սկսվում, թե պակասում է: Հե՞ր վոր պետք եվորեն մեկ ուրիշին մեղադրել, անհարմար է իրեն մեղադրել: Իսկ ի՞նչպես եք կարողացել դուք ոգտագործել այն, ինչ վոր տվել են ձեզ — ահա թե խոսքն ինչք մասին է:

Յես կարծում եմ, վոր մենք հնարավորություն ունենք վոչ միայն կատարելու 1935 և 1937 տարվա պլանը, այլև բոլոր տեխնիկական հնարավորություններն ունենք այդ պլանը գերակատարելու: Ամեն ինչ կախված է նրանից, թե մարդիկ ինչպես են յուրացնում տեխնիկան, ինչպես են աշխատում: Այդ ամբողջովին մեր ձեռքումն է: 1931 թ. ամառը հպարտությամբ հնչեցին ընկ. Ստալինի հետևյալ խոսքերը՝ «Մեր ծրագրի իրական լինելը՝ դա կենդանի մարդիկ են, այդ մենք ենք ձեզ հետ»:

Մի թե աշխատանքի այն հիանալի օրինակները, վոր բերեցի յես, փայլուն կերպով չեն հաստատում այդ խոսքերը:

Յես կարծում եմ, վոր մեր ածխային ավազանների կուսակցական կազմակերպությունները, վորոնք միշտ շատ ուժեղ են ողնում մեր աշխատանքին, կողմեն մեր ածխագործներին՝ տիրապետելու առաջնակարգ այն տեխնիկային, վորով նրանք զինվել են: Իսկ տիրապետելով նրան, ինչպես հարկն է, մենք շատ ավելի ամուլս կտանք:

Այժմ մենք փորձնական աշխատանք ենք կատարում ածխի ստորերկրյա դաղացման առարկիցում: Կան մի քանի նշաններ, վոր այդ գործը կարող է հաջողվել, սակայն առաջժ դժվար է ասել, թե նա անպայման կհաջողվի:

Կեմերովոյում մենք կառուցեցինք ածխաթորման գործարան՝ 10.000 տոնն հեղուկ վառելանյութի համար և նավթամթերք ենք ստանալու ածխից: Ընկեր նավթագործներ, լսեցե՛ք, մենք նավթամթերք կստանանք ածխից և ձեզ համար նոր «մլրդակիցներ» հանդես կգան:

բոլոր աճերը, վաթ ունեցող մեծ արժեք և վորով հպարտանում ենք:

Յերբ ասում են, թե պակասում է այս կամ այն բանը, ժամանակ չենք կարողանում կատարել ծրագիրը, դա սխալ է: Յերբ մարդիկ աշխատում են ինչպես հարկն է, գործը լավ է դնում, ամեն ինչ հերթ է անում: Հենց վոր վրիպում են, ձախողում, դանդառներ են սկսվում, թե պակասում է: Հե՞ր վոր պետք եմք ուրիշին մեղադրել, անհարմար է իրեն մեղադրել: Իսկ ի՞նչպես եք կարողացել դուք ոգտագործել այն, ինչ վոր ամեն են ձեզ — ահա թե խոսքն ինչք՞ մասին է:

Յես կարծում եմ, վոր մենք հնարավորութիւն ունենք վոչ միայն կատարելու 1935 և 1937 տարվա պլանը, այլև բոլոր տեխնիկական հնարավորութիւններն ունենք այդ պլանը գերազատարելու: Սա են ինչ կախված են նրանից, թե մարդիկ ի՞նչպես են յուրացնում տեխնիկան, ինչպես են աշխատում: Այդ ամբողջովին մեր ձեռքումն է: 1931 թ. ամառը հպարտութեամբ հնչեցին ընկ. Ստալինի հետևյալ խոսքերը՝ «Մեր ծրագրի իրական լինելը՝ դա կենդանի մարդիկ են, այդ մենք ենք ձեզ հետ»:

Մի թե աշխատանքի այն հիանալի օրինակները, վոր բերեցի յես, փայլուն կերպով չեն հաստատում այդ խոսքերը:

Յես կարծում եմ, վոր մեր ածխային ավազանների կուսակցական կազմակերպութիւնները, վորոնք միշտ շատ ուժեղ են ողնում մեր աշխատանքին, կողմն են մեր ածխագործներին՝ տիրապետելու առաջնակարգ այն տեխնիկային, վորով նրանք գինւել են: Իսկ տիրապետելով նրան, ինչպես հարկն է, մենք շատ ավելի ածուխ կտանք:

Այժմ մենք փորձնական աշխատանք ենք կատարում ածխի ստորերկրյա գաղացման առարկիցում: Կան մի քանի նշաններ, վոր այդ գործը կարող է հաջողվել, սակայն ստալիժի դժվար է ասել, թե նա անսպաժման կհաջողվի:

Կեմերովոյում մենք կառուցեցինք ածխաթորման գործարան՝ 10.000 տոնն հեղուկ վառելանյութի համար և նալթամբ թերք ենք ստանալու ածխից: Ընկեր նալթագործներ, լսեցէ՛ք, մենք նալթամթերք կստանանք ածխից և ձեզ համար նոր «մըրցակիցներ» հանդես կգան:

ՆԱՎԹԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Անցնում եմ նավթարդյունաբերությանը: Կերոսինի, բենզինի ու յուղերի պահանջն ավելանում է և ավելանալու յե տարեց-տարի: Մեր յերկրի տրակտորացումը և ավտոմոբիլացումը, մեր ավիացիան, մեր շոգեքարչերը, մեր մարտեններն այսոր պահանջում են և վաղն ավելի մեծ քանակությամբ պահանջելու յեն նավթային վառելանյութ: 1934 թվականին մենք ավինք 72 հազար ավտոմոբիլ, 1935 թվականի պլանը կազմում է 92 հազար ավտոմոբիլ: Բայց չե՞ վոր դա մի կաթիլ է ծովում: Ամերիկայի ավտոմոբիլային պարկը 25 միլիոն ավտոմոբիլ է: Դեռ վորքան ավտոմոբիլ պետք է արտադրենք, վոր հասնենք Ամերիկային և վորքան նավթ ու բենզին արտադրենք, վոր սնունդ տանք այդ ավտոմոբիլներին:

1934 թ. մենք արտադրեցինք 93 հազար տրակտոր, 1935 թվականին մենք պետք է տանք 97 հազար: Կոլտնտեսությունների ու խորհտնտեսությունների դաշտերում աշխատում է 311 հազար տրակտոր: Այդ բոլորը պահանջում են հսկայական քանակությամբ վառելանյութ, և մենք պետք է բա-

վարարենք այդ պահանջը: Կարո՞ղ ենք արդյոք մենք բավարարել այդ պահանջները: Յերկրաբանական հետախուզական վարչության պետ ակադեմիկոս Գուբկինի տվյալներով Միության մեջ նավթի ընդհանուր պաշարը ներկայումս կազմում է 3 միլիարդ տոնն (իսկ մենք 1934 թվականին արդյունահանեցինք 25,6 միլիոն տոնն): 3 միլիարդ տոնն կամ նավթի համաշխարհային ամբողջ պաշարի 32 տոկոսը, մի բան, վոր ԽՍՀՄ-ին առաջին տեղն է դնում աշխարհում՝ նավթի բնական պաշարով: Այդ թվից Բազվում և նրա չրջաններում մենք ունենք մի միլիարդ 325 միլիոն տոնն, Եմբանեվթում — 639 միլիոն տոնն, Իլիմբայեվում — 60 միլիոն տոնն, Մայկոպում — 81,8 միլիոն տոնն, Գրոզնիում — 138 միլիոն տոնն, Միջին Ասիայում — 240 միլիոն տոնն, իսկ դեռ վորքան չհետախուզված տարածություն կա մեր յերկրում:

Մեր ընդերքում նավթ չատ կա: Այդ հսկայական պաշարները մեզ հնարավորություն են տալիս — յեթե մենք ինչպես հարկն է աշխատենք — ստանալ այնքան նավթ, վորքան հարկավոր է մեր յերկրի համար՝ ներառյալ նաև մեր արտահանությունը: Դեռ յերեկ խորհրդային արտադ-

բության խողովակների Զ. օժրքավորման պակասությունը հնարավորություն չեր տալիս աշխատանք ծավալել այն չափով, վորքան անհրաժեշտ է մեզ: Ստիպված ե-
լինք խողովակները և սարքավորումը ներ-
մուծել արտասահմանից և վտակի վճարել:
Ներկայումս այդ պատճառը մասամբ վե-
րացված է կամ վերացվում է և մենք բո-
լոր հնարավորություններն ունենք մեր հայ-
րենի խողովակներով, մեր հայրենի սար-
քավորմամբ լայնորեն ծավալել նավթար-
դյունաբերությունը:

Չորս տարվա ընթացքում նավթարդյու-
նաբերության մեջ մենք ներդրել ենք 2 մի-
լիարդ 135 միլիոն ուղբի: 1934 թ. ար-
դյունահանվել է 25 միլիոն 600 հազար տոնն
նավթ և դադ՝ 135,9 տոկոս 1930 թվականի
համեմատությամբ, այդ թվում Ադնիթը
տվել է 20 միլիոն 200 հազար տոնն, դերա-
կատարելով իր տարեկան ծրագիրը:

Նավթի ու գազի հանույթի 1935 թվա-
կանի ծրագիրը կազմում է 30 միլիոն 300
հազար տոնն: 2-րդ հնգամյակի վերջին
մենք պետք է տանք 46 միլիոն 800 հազար
տոնն նավթ և գազ: 1935 թվականին մենք
պետք է փորենք մի միլիոն 580 հազար մե-
տրը, շահագործման հանձնենք խողովակա-
վոր 6 նավթագտիչ դործարան, 14 կրեկինդ

և խողովակաշար անցկացնենք 1660 կիլո-
մետր յերկարությամբ:

Մեր տնտեսության բոլոր ճյուղերից ա-
ռաջինը նավթարդյունաբերությունն էր,
վոր դեռ 1923—24 թվականներին սկսեց
վճռաբար անցնել աշխատանքի ամերիկյան
մեթոդներին և ամերիկյան տեխնիկային:
Այդ աշխատանքն այն ժամանակ իր ուտուղը
տվեց՝ նավթագործներն իրենց հնգամյակը
կատարեցին 2 ու կես տարում, և մեր կու-
սակցությունն ու կառավարությունը նավ-
թագործների հաղթանակը նշեցին բարձրա-
գույն պարզեցով, տալով նրանց լեռնի
չքանչանք: Սակայն դրանից հետո նավթա-
գործների մեջ վորոշ հանգստացում առա-
ջացավ: Բանը հասկացան այնպես, քանի
վոր կարողացել են հնգամյակը 2 ու կես
տարում կատարել, ապա այնուհետև գործն
ինքնահոսով առաջ կգնա: Բայց, ինչպես
հայտնի յե, ինքնահոսով չի կարելի վոչ մի
բանի հասնել, առավել ևս՝ չի կարելի առ-
ցիակից կառուցել:

Տարվելով Գրոզնու շատրվաններով,
այնտեղ աչքաթող արին նոր նավթաշերտերն
ու նոր նավթաբեր հողամասերի հետախու-
զական աշխատանքները և դրա համար խըս-
տիվ պատժեցին: 1934 թվականին Գրոզնու

յության խողովակները ԾԼ օժիթավորման պակասությունը հնարավորություն էր տալիս աշխատանք ծավալել այն չափով, վորքան անհրաժեշտ է մեզ: Ստիպված ե-
յինք խողովակները և սարքավորումը ներ-
մուծել արտասահմանից և վտակի վճարել:
Ներկայումս այդ պատճառը մասամբ վե-
րացված է կամ վերացվում է և մենք բո-
լոր հնարավորություններն ունենք մեր հայ-
րենի խողովակներով, մեր հայրենի սար-
քավորմամբ լայնորեն ծավալել նավթար-
դյունաբերությունը:

Չորս տարվա ընթացքում նավթարդյու-
նաբերության մեջ մենք ներդրել ենք 2 մի-
լիարդ 135 միլիոն ուրբի: 1934 թ. ար-
դյունահանվել է 25 միլիոն 600 հազար տոնն
նավթ և գազ՝ 135,9 տոկոս 1930 թվականի
համեմատությամբ, այդ թվում Ազնեյվթը
տվել է 20 միլիոն 200 հազար տոնն, դերա-
կատարելով իր տարեկան ծրագիրը:

Նավթի ու գազի հանույթի 1935 թվա-
կանի ծրագիրը կազմում է 30 միլիոն 300
հազար տոնն: 2-րդ հնգամյակի վերջին
մենք պետք է տանք 46 միլիոն 800 հազար
տոնն նավթ և գազ: 1935 թվականին մենք
պետք է փորենք մի միլիոն 580 հազար մե-
տրը, շահագործման հանձնենք խողովակա-
վոր 6 նավթագետիչ գործարան, 14 կրեկինգ

և խողովակաչար անցկացնենք 1600 կիլո-
մետր յերկարությամբ:

Մեր տնտեսության բոլոր ճյուղերից ա-
ռաջինը նավթարդյունաբերությունն էր,
վոր դեռ 1923—24 թվականներին սկսեց
վճարար անցնել աշխատանքի ամերիկյան
մեթոդներին և ամերիկյան տեխնիկային:
Այդ աշխատանքն այն ժամանակ իր սլոուլը
տվեց՝ նավթագործներն իրենց հնգամյակը
կատարեցին 2 ու կես տարում, և մեր կու-
սակցությունն ու կառավարությունը նավ-
թագործների հաղթանակը նշեցին բարձրա-
գույն պարգևով, տալով նրանց Լենինի
չքանչանը: Սակայն դրանից հետո նավթա-
գործների մեջ վորոչ հանգստացում առա-
ջացավ: Բանը հասկացան այնպես, քանի
վոր կարողացել են հնգամյակը 2 ու կես
տարում կատարել, ապա այնուհետև գործն
ինքնահոսով առաջ կշնա: Բայց, ինչպես
հայտնի չէ, ինքնահոսով չի կարելի վոչ մի
բանի հասնել, առավել ևս՝ չի կարելի սո-
ցիալիզմ կառուցել:

Տարվելով Գրոգնու չափմաններով,
այնտեղ աչքաթող արին նոր նավթաշերտերն
ու նոր նավթաբեր հողամասերի հետախու-
զական աշխատանքները և դրա համար խնս-
տիվ օգտոժվեցին: 1934 թվականին Գրոգնու

նավթագործները տվին 3 միլիոն 594 հազար տոնն նավթ՝ 1930 թ. 7 միլիոն 149 հազար տոննի դիմաց:

Մեզ մոտ բոլոր ճյուղերը հաղթականորեն առաջ են գնում, իսկ Գրողների թերազանց հետադարձ ընթացքը:

Ի՞նչ թերություններ կան նավթարդյունաբերություն մեջ և վրձն է հիմնական թերությունը: Այդ թերությունը, ընկերներ, նախ և առաջ և ամենից առաջ անթույլատրելի չափով դանդաղ փորելն է: Մենք անթույլատրելի չափով դանդաղ ենք փորում, մենք հաճախ բարբարոսաբար և անկուլտուրական կերպով ենք չահագործում գործող հորերը: Վերցնում եմ մեր նավթարդյունաբերություն բոլոր չրջաններից լավագույնը՝ Բազլի չրջանը: Ազնեվթը 1934 թվականին պլանը կատարեց, պլանը կատարել էր նաև 1933 թվականին:

Ազնեվթը 1934 թվականին տվեց 4 միլիոն տոնն աճ, վորը յերբեք չի տվել Բազլի նավթարդյունաբերությունը: (Ծափեր):

Ազնեվթը 1934 թվականին տվեց 20 միլիոն 200 հազար տոնն, իսկ 1930 թվականին տվել էր 10,7 միլիոն տոնն՝ աճումը 88 տոկոս: Յեվ աշխուսմենայնիվ — թող Բազլի ընկերները չնեղանան ինձանից —

յես կարծում եմ, վոր նրանց որինակով մենք պետք է սովորենք՝ ինչպես չպետք է աշխատել: (Ծիծաղ):

Իհարկե փորման բնագավառումն էլ մենք միևնույն տեղում կանգնած չենք: Վերցնում եմ դարձյալ Ազնեվթը: 1930 թվականին Ազնեվթում փորման բոլոր բնագավառներում արագությունը մի դադարահի համար ամսական կազմում էր 87,9 մետր, իսկ 1934 թվականին՝ 187,6 մետր: Շահագործական փորումը 1930 թ. կազմում էր 107,7 մետր, իսկ 1934 թվականին՝ 216,8 մետր: Ինչպես տեսնում եք, աճումը մեծ է՝ կրկնապատիկ: Իսկ համեմատած ամերիկյան արագություն հետ, — դա կրիայի ֆայլ է: 1200—1500 մետր խորություն ունեցող նավթահորերն ամերիկացիք փորում և չահագործման են հանձնում մի ամսվա ընթացքում, իսկ մենք այդպիսի նավթահորերը փորում և չահագործման ենք հանձնում լավագույն դեպքում 4—5 ամսվա ընթացքում, իսկ յերբեմն էլ մի տարում և նույնիսկ ավելի յերկար ժամանակամիջոցում: Մենք համարյա չգիտենք ինչպես հարկն է փորել 1500 մետրից ավելի խորություն ունեցող նավթահորերը, իսկ ամերի-

կացիք ազատ կերպով մոտրում են 2000—2500 մետր խորությամբ նավթահորեր և այդ խորությունից նավթ են քաշում:

Այստեղ հաճախ առում են՝ ամերիկացիք այլ սարքավորում ունեն, և այն, ինչ վոր կարող ե անել ամերիկացին, մենք ի վիճակի չենք անելու: Մեր բոլոր շրջանների նավթագործների մեջ այդպիսի խոսակցություններ լինում են: Հաճախ կարելի չե լսել այսպիսի խոսակցություն — ամերիկացուն ինչ, ամերիկացին նստած ե իր համար հորի մոտ և յեթե նրան պետք լինի տեխնիկական վորևե մատակարարում՝ խողովակ կամ մի այլ բան, նա հեռախոսով պատվիրում ե և նրան բերում են, իսկ մեզ մոտ վորքան պետք ե տանջվել: Ամերիկացիներն ունեն չորս արագությամբ աշխատող ամբարձիչներ, ամերիկացիներն ունեն հուժկու պոմպեր, ամերիկացիների խողովակներն ալլ են, իսկ մեզ մոտ ... ամերիկացիք ո՛ւր, մենք ո՛ւր:

Իհարկե, այսպիսի խոսակցությունները բանի պետք չեն: Դրանք հետամնաց մարդկանց խոսակցություններ են և, իհարկե, մենք չպիտի հավասարվենք նրանց: Մենք կհավասարվենք նրանց, ովքեր դիտեն աշխատել: Բազմի շրջանի առանձին բրիգադ-

ների լավ աշխատանքի որինակը վկայում ե այն մարդկանց անանկությունը, վորոնք չաղակրատում են, թե հնարավոր չե հասնել փորման լավագույն ցուցանիշներին:

Մինչդեռ 1934 թվականին փորման տարեկան միջին արագությունը կազմում եր ամիսը 216,8 մետր մի դադգյահի համար, Ստալինյան ուսյոնում փորման խմբի պետ ընկ. Բաբայեվն ինն ամսում փորել ե հինգ հոր՝ յուրաքանչյուրը 1.000 մետրից ավելի խորությամբ և ամսական 300 մետրից ավելի արագությամբ՝ յուրաքանչյուր դահգյահի համար: Միջինը 216,8, իսկ այստեղ 300 մետր: Առանձին հորերում վոչ արտադրական ժամանակը տատանվել ե 3—4 տոկոսի միջև, մինչդեռ Ադնեվթում՝ վոչ արտադրական ժամանակը 1934 թվականին կադմել ե միջին հաշվով 32 տոկոս:

Ադիգբեկովի անվան նավթահանքերի (Կալա) փորող խմբի պետ ընկ. Հովհաննիսյանը 1.190 մետր խորությամբ № 162 նավթահորը փորեց ամսական 517 մետր արագությամբ և վոչ-արտադրողական ժամանակն իջեցրեց 17 տոկոսի:

Նույն Հովհաննիսյանը 1.180 մետր խորություն ունեցող № 161 նավթահորը փորեց ամիսը 513 մետր արագությամբ և վոչ

արտադրողական ժամանակն իջեցրեց 6 տոկոսի, իսկ 1.155 մետր խորություն առնեցող № 165 նավթահորը փորեց ամսական 502 մետր արագությամբ (վոչ արտադրողական ժամանակը՝ 15 տոկոս): Յեւ, վերջապես, 1.150 մետր խորություն ունեցող № 208 նավթահորը նա փորեց ամսական 575 մետր արագությամբ, ընդ վորում, վոչ արտադրողական ժամանակը կազմեց 14 տոկոս:

Ընկեր Կապանովիչի անվան նավթահանքերում ընկ. Կարպենկոն 1.400—1460 մետր խորություն ունեցող նավթահորերը փորեց ամսական 340—360 մետր արագությամբ, ունենալով վոչ արտադրողական ժամանակի կորուստ 8—15 տոկոս:

Միլենույն ժամանակ Լոկ-Բատանում, վորտեղ խորությունն ավելի թիչ է, քան մյուս շրջաններում, 1934 թվականին տաան ամսվա մեջ արագությունը կազմել է 193 մետր, վորոչ ամիսներում, —ինչպես սեպտեմբեր ամսին, —ինչնեւով մինչև 93 մետրի: Վոչ արտադրողականորեն կորած ժամանակը (ոգոստոս-սեպտեմբեր ամիսներին) հասնում է 48—50 տոկոսի, այսինքն՝ ժամանակի կեաը չեն աշխատել:

Բազվի ընկ. Ստալինի անվան նավթա-

հանքի փորող վարպետ Ավանեսովը տաան ամսվա ընթացքում հանձնել է 5 նավթահոր, ամսական 500 մետր միջին արագությամբ մի դազդյահի համար: Բազվի ընկ. Կապանովիչի անվան նավթահանքի փորող վարպետ Մուսեյիբ-Դունյան №260 նավթահորը փորել է 774 մետր արագությամբ: Այդ Բազվում:

Բայց ահա Մայկույը: Փորող վարպետ ընկ. Զուգարեյը № 144 նավթահորը, 1.260 մետր խորությամբ, փորել է 38 ուրում: Փորող վարպետ ընկ. Մելնիկովը № 121 նավթահորը փորել է ամսական 634 մետր արագությամբ, փորող վարպետ ընկ. Վոլկովը՝ ամսական 624 մետր արագությամբ, ընկ. Պասկեվիչը՝ 535 մետր, ընկ. Ուսովը՝ 470 մետր արագությամբ:

Գրոզնիվթում ընկ. Յեսարի բրիգադը Մալգոբեզում 812 մետր խորությամբ նավթահորը փորել է ամսական 540 մետր միջին արագությամբ: Ահա, ընկերներ, թվերի միջինը՝ 216,8 տաանձին բրիգադներում:

Ինչո՞ւմն է բանը: Յես հարց ու փորձ եմ արել այդ փորող վարպետներին: Պատասխանը պարզ էր. կազմակերպել են լավ բրիգադ, ճիշտ են դասավորել մարդ-

կանոց, լավ են կազմակերպել աշխատանքը, ապահովել են սարքավորման ու խողովակները լավ խնամքը և ստացվել են լավ արդյունքներ:

Այդ նշանակում է արդյոք, թե մենք չպետք է անցնենք ավելի բարձրորակ սարքավորման, ավելի բարձրորակ խողովակներին: Իհարկե, վո՛չ: Մենք պետք է անցնենք և կանցնենք: Բայց քանի դեռ մենք ընթանալու չենք 200 մետր արագությամբ, քանի դեռ մենք չզբաղվում ենք չարկն հարկն է փորել, չենք հասել նույնիսկ ամսական հինգ հարյուր մետր արագությանը, ապա չորս արագություն ունեցող ամբարձիչներ մեզ պետք չեն, ինչպես ասում եր ինձ Ազնեյիթի պետի տեղակալ ընկ. Բորցը: Նա ասում եր. «Յեթե այժմ մեզ տաք 4 արագություն ունեցող ամբարձիչներ, ապա քանի վոր մենք չզբաղվում ենք չարկն հարկն է փորել, մենք ստիպված կլինենք փոխադրել դրանք յերկու արագության»:

Իմ բերած օրինակները վկայում են, վոր կարելի չե ավելի լավ փորել, վոր մենք սլարտավոր ենք ավելի լավ փորել նաև այն սարքավորմամբ, վոր ունենք այժմ:

Ի՞նչ վիճակի մեջ է չահագործումը: Նույնպես լավ չե: Վերցնենք օրինակ կոմպրեսորները: Մեր նավթագործները շատ

լավ գիտեն, թե ինչպիսի հսկայական նշանակություն ունեն դրանք նավթարդյունաբերության համար: Յերբ պետք է կոմպրեսորներ ստանալ, նրանք կոկորդով մեկ աղաղակում են՝ «ավելի շատ տուր, ավելի շատ կոմպրեսոր տուր»: Ստացաք, պետք է խնամեք դրանք ինչպես հարկն է: Իսկ ի՞նչ կա իրականում: Դուք մտնում եք կոմպրեսորների բաժինը: Կոմպրեսորները սլարտավորում են, աշխատում: Բայց յեթե դուք ցանկացաք տեղեկանալ, թե վորքան ող է մղում կոմպրեսորը, վորքան ող է տալիս այդ կոմպրեսորը նավթահորին, չեք կարող իմանալ, վորովհետև վոչ վոր վոչինչ չզբաղե: Յերբ յես հարց տվի կոմպրեսորի բաժնի պետին, նա հայտարարեց, թե չզբաղե այն պատճառով, վոր չափող գործիքներ չկան: Յերևակայեցե՛ք՝ մենք չափող գործիքներ ենք արտադրում, մենք արտասահմանից գործիքներ ենք բերել տալիս, հարյուրավոր միլիոն ռուբլու սարքավորում ենք ներմուծել, և վոչ վորի խելքը չի հասել պահանջել այդ գործիքները:

Յես հարց տվի Ամերիկայում յեղած մի շատ լավ ինժեների, — ինչպես բոլորն էլ պնդում են, ընդունակ ինժեների, — Ալիդբեկովի անվան (Կալա) նավթահանքի պետ ընկ. Կուզմինին՝ արդյո՞ք Ամերիկայում էլ նավ-

Թահանքի շուրջը և նալթահանքում նո՞ւրմ-
պես կեղտոտ ե, ինչպես մեզ մոտ: Վո՛չ,
այնտեղ նալթը խողովակներով ե հոսում,—
պատասխանեց նա,—նալթի ճահիճներ չես
տեսնի: Նա պատմեց մի բնորոշ դեպք: Յերբ
նա ցանկություն ե ունեցել բաց անել ծո-
րակը, տեսնել նալթը, խակոյն վրա յին
վաղել, կանգնեցրել են, բաժակ են բերել և
ասել՝ խնդրեմ նալթը բաժակով վերցրե՛ք:
Յես ընկ. կուզմի՞նին հարց տվի՝ չարժե՞
արդյոք, վոր մենք ել վերցնենք այդ սովո-
րությունները ամերիկացիներից և նույնպես
կուլտուրական յեղանակով վարենք դործը:
Նրա կողմից ստարկություն չեղավ, սա-
կայն մեր նալթադործները շատ են վարժ-
վել կեղտին, և ամենավատն այն ե, վոր
նրանք խորապես համոզված են, թե այլ
կերպ, իբրև թե, չպետք ե լինի և չի կա-
րող լինել: Մինչդեռ կեղտի և անկուլտու-
րականության դեմ պետք ե վճռական պայ-
քար մղել:

Մենք հաճախ ականատես ենք լինում,
թե ինչպես մեծ դերեւտ ունեցող նալթահո-
րը դործարկվելու 2-րդ կամ 3-րդ օրը
ջրով ե լցվում: Մեզ մոտ լինում են հսկա-
յական քանակությամբ ավարիաներ, վո-
րոնց հաճախ ուղեկցում են հրդեհները —

այդ բոլորն արդեօնք են չահադործման
ասիական մեթոդների:

Մենք Բազմի բոլոր նալթահանքերում
ուեննք յերիտասարդ հրամանատարական
կազմ՝ ինժեներներ, Բորցը, Պետերսոնը,
Նիկիտինը, Կուզմինը, Տեր-Ղազարյանը,
Պետրոսյանը, Մախնովը և հարյուրավոր
այլ ինժեներներ: Դա այն յերիտասարդու-
թյունն ե, վոր այժմ պայքար ե մղում մեր
արդյունարերության համար, առաջ ե մը-
ղում այն, հանդիսանում ե նրա քեղածիղ-
ները: Դրանք ընդունակ ինժեներներ են:
Նրանց տնտեսական փորձը քիչ ե, բայց յես
ամենևին չեմ տարակուսում, վոր նրանցից
լավ ինժեներներ դուրս կգան, լավ տնտե-
սավարներ, լավ աշխատողներ, յեթե նը-
րանք հրաժարվեն մի վատ սովորություն-
նից, վորն առայժմ շատ ուժեղ ե նրանց
մոտ: Նրանք խորապես համոզված են, թե
սառուցի ամեն ինչ դիտեն: Ինքնաքննադա-
տություն չեն սիրում, և յերբ ակադեմի-
կոս Գուբկինը նալթադործական ժուրնա-
լում գետեղեց բավական քննադատական,
բայց ճիշտ հոդված, նրանք վերալուրվե-
ցին: Իսկ իմ կարծիքով, նրանք պետք ե
սովորեն սեփական արխիվներից: Մենք մեր
կադրերին դատարարակել ենք և դատարա-
րակում ենք վոչ թե ջերմոցային պայման-

ներում, այլ բուլեիկյան ինքնաքննադատու-
թյան կրակում: Յեթե ընկ. բազմեցիները և
մյուս բոլոր նախագործները հրաժարվեն
այն կեղծ պատկերացումից, թե նրանք մենա-
շնորհ են նախիկ բոլոր գործերի գիտու-
թյան մեջ, այլ սովորեն ու սովորեն, նը-
նրանք կարող են ապահովել նախիկ այն
հանույթը, նախարդություններից այն
ծավալումը, վորը հարկավոր է մեզ: (Ծա-
փեր):

Նույնպիսի յերիտասարդ ինժեներներ են
զեկավարում գործը նաև Գրողներվթում,
վորն այժմ գտնվում է բավականին վողբա-
լի վիճակում: Ընկ. Ռոզենոյերը Գրողներվ-
թում, ընկ. Բորչչեվսկին «Մայնեվթում»
նույն սերնդից են: Բորչչեվսկին յեռանդուն
և մեծ թափով աշխատող մարդ է: Յերբ
յես նրան հարցրի, թե ինչո՞ւ մենք կրիայի
քաղերով ենք փորում, ինչո՞ւ չի կարելի
փորել այլ կերպ, նա ևս կրկնեց ինձ մի
բան բան «ամերիկյան հեքիաթներից», իսկ
հետո, յերբ նա լծվեց գործի, կազմակեր-
պեց աշխատանքն ինչպես հարկն է, հա-
սով այն արդյունքներին, վորոնց մասին
յես զեկուցեցի: 1934 թվականին «Մայնեվ-
թում» գերակատարեց պլանը: Նրան հաջող-
վեց 1260 մետր խորություն ունեցող նախ-
թահորը փորել 38 օրում, հասնելով ամառ-

կան համարյա 1000 մ. արագության: Այժմ
մեր խնդիրն է՝ այդ լավ արդյունքը տարա-
ծել բոլոր փորվող հորերի վրա: Նույնպես
յեռանդով է աշխատում Ռոզենոյերը նոր
նախիկն շրջանում: Մարդբեկում:

Բազմի նախագործների հաղթանակի
համար հսկայական ջանք գործադրեց ամ-
բողջ Անդրկովկասի կուսակցական կազմա-
կերպությունը: Ռայկոմների քարտուղար-
ների հիանալի կադրեր՝ ընկերներ Ակոպո-
վը, Նարիմանովը, Ախունզադեն, Բոնդա-
րենկոն, Գուրեխը և մյուսները — նախիկ
առաջավոր մարտիկներն են յեղել և են:

Մեծ ջանք է գործադրել Ադրբեջանի Կո-
մունիստական կուսակցության Կենտկոմի
քարտուղար ընկ. Բադրովը: Բազմի նախ-
թագործների հաղթանակի համար հսկայա-
կան ջանք ու յեռանդ է գործադրել Անդր-
կովկասի Յերկրային Կոմիտեյի քարտու-
ղար ընկ. Բերխան, վորն ամիսներով ու
շաբաթներով ինքն անց է կացրել Բազ-
վում, ուսումնասիրել է ամեն մի ուսյուն,
ամեն մի փորվող նախիկհոր: (Ծափեր):

Մեր հետագա խնդիրն այն է, վոր մենք
պետք է մեծ չափով և արագորեն բարձ-
րացնենք փորման արագությունը: Փորման
այն արագությունը, վորը գոյություն ունի
այժմ, մենք հանդուրժել չենք կարող: Մեր

նավթահանքերը վերասարքավորել հարկավոր է, բայց այսոր այն սարքավորումով, վոր ունենք մենք, հնարավորություն կա երկնապատկելու և յեռապատկելու փորման արագությունը, անհրաժեշտ է միայն, վոր նավթագործ ընկերները օովորեն աշխատել ինչպես հարկն է: Յեթե մենք հասնենք փորման ավելի մեծ արագության և հրաժարվենք շահագործման ասիական մեթոդներին՝ հաղթանակն ապահովված է: Այդպիսի բարձունքներ չե, վոր նվաճել ենք մենք, նվաճել ենք ավելի ծանրը, կնվաճենք նաև այս բարձունքը:

Տորֆն զգալի դեր է խաղում մեր վառելանյութային բաղանդում: 1930 թվականին միութենական ձեռնարկությունների գծով արդյունահանել ենք 4 միլիոն 900.000 տոնն տորֆ: Անցյալ տարի մենք արդյունահանեցինք 11 միլիոն 700.000 տոնն: Մեքենայացված հանույթի մասը հասավ 65 տոկոսի: Տորֆը և թերթաքարն ունեն այն հսկայական նշանակությունը, վոր նրանք մեզ ազատում են բերովի ածուխից: Վորքան ել դժվար լինի տորֆ հանել, վորքան ել անախորժ լինի այդ աշխատանքը, այնուամենայնիվ, հարկավոր է զարգացնել այդ գործը: Անհրաժեշտ է միայն, ինչպես հարկն է, մեքենայացնել այդ գործը: Պետք է նաև

չատ արագորեն զարգացնենք Գդովի թերթաքարերը, վորպեսզի ազատենք յերկիրը Լենինգրադի համար հսկայական քանակությամբ վառելանյութ փոխադրելուց:

ՍԵՎ. ՄԵՏԱԼՈՒՐԳԻԱՆ

Անցնում եմ սև մետալուրգիային: Ամենադժվարին, ամենաբարդ խնդիրը մեզ համար սև մետալուրգիայի զարգացումն էր: Առանց մետաղի խոսք անգամ չեք կարող լինել վոչ մի ինդուստրացման ու յերկրի անտեսության վերակառուցման մասին:

Նախապատերազմյան մետալուրգիան տալիս էր 4.200.000 տոնն չուգուն, 4.200 հազար տոնն պողպատ, 3.500.000 տոնն պրոկատ: 1930 թվականին մենք ունեյինք 5.000.000 տոնն չուգուն, 5.863.000 տոնն պողպատ, 4.813.000 տոնն պրոկատ, այդ թվում տեսակավոր պրոկատ՝ 242.000 տ.: Իսկ յերկրի պահանջը հսկայական էր: Ֆերո-ձուլվածքներ մենք այն ժամանակ համարյա թե չեյինք արտադրում, իսկ առանց դրանց տեսակավոր պրոկատ չի կարելի ստանալ: Կուսակցության ու կառավարության առաջ խնդիր էր կանգնած՝ ուժեղացրած տեմպով առաջ տանել նոր, հսկա-

յական մետալուրգիական գործարանների շինարարությունը: Մենք հսկայական չափերով ծախսեցինք նոր գործարանների կառուցումն ու հները վերակառուցումը: Սկսեցինք կառուցել Կուզնեցկը և Մադնիտոգորսկը, Զապարոժստալը, Ազովստալը, Տուլայի, Լիպեցկի, Կրիվոյ-Ռոգի, Տադիլի գործարանները, ձեռնարկեցինք Զեր-ժինսկու անվան, Մակեյեվկայի, Վորոշիլովի անվան գործարանները, «Կրասնի Ոկտյաբր», «Նեկետրոստալ» և Զլատոուտովի գործարանների վերակառուցմանը, առաջին Ուրալի, Նիկոպոլի, Մարյոսլո-լի, Տադանրոգի, Կարլ Լեբկնեխտի, Սինարի, Լիպեցկի, Վիկտունսկի, Մակեյեվկայի և այլ խողովակագործարանների կառուցմանը:

Հազիվ թե յերբևիցե վորևե յերկիր միաժամանակ այդչափ մետալուրգիական գործարաններ կառուցած լինի:

Դուք գիտեք, թե ինչպիսի հսկայական աշխատանք ու միջոցներ ե պահանջում մետալուրգիական գործարանների կառուցումը: Այստեղ բանը միայն այն չէ, վոր դո՞ւնայի, մարտենյան ու պրոկատային ցեխեր բարձրացնենք, այլ բանն այն է, վոր շարժման մեջ գնենք այդ ամենը, իսկ դրա հա-

մար հսկայական աշխատանք է պահանջվում հանքաքարի, Ֆլյուսի, հրակայուն նյութերի, կոքսի, ելեկտրոեներգիայի, տրանսպորտի, վերանորոգման ոժանդակ ձեռնարկությունների գծով: Բավական է միայն մատնանշել, վոր մեկ տոնն մետաղ ստանալու համար պահանջվում է վերամշակել հինգ տոնն հումք: Մադնիտկայի բեռնաշրջանառությունը համարյա հավասար է ամբողջ Հարավ-Ուրալյան յերկաթուղու բեռնաշրջանառությանը, վորն սլասարկում է նրան: Մադնիտկայի ու Կուզնեցկի ջրմուղները, առանձին-առանձին վերցրած, ավելի խոշոր են Լենինգրադի ջրմուղից: Մադնիտկայի դեռ մի քանի տարի առաջ մերկ դաշտում այժմ բարձրացել են խոշորագույն գործարան և 220.000 բնակչություն ունեցող քաղաք: Իսկ Սիբիրում աճել է Կուզնեցկի գործարանը՝ 170 հազար բնակիչ ունեցող քաղաքով:

Սրանից կարելի յէ տեսնել, թե ինչպիսի հսկայական միջոցներ եր հարկավոր ներդնել մետալուրգիայի մեջ՝ այն վտուռի կանգնեցնելու համար: Լենինյան կուսակցությունը դժվարությունների առաջ կանգ չի առնում: Նա այս չորս տարիների ընթացքում սև մետալուրգիայի մեջ ներդրել

ե 5.306 միլիոն ռուբլի: Այս չափս ածր-
վա ընթացքում մենք շահագործման ենք
հանձնել 24 նոր դոմնային վառարան, դը-
րանցից 13 վառարանը՝ 800-ից մինչև 1000
խորանարդ մետր տարողությամբ, 6-ը 1000
խորանարդ մետրից ավելի տարողությամբ:
Ավելացրել ենք դոմնային վառարանների
ընդհանուր ծավալը, 1930 թվականի 27
հազար խոր. մետրից հասցնելով 49.000
խոր. մետրի. — աճը՝ 81 տոկոսով: Շա-
հագործման ենք հանձնել 80 մարտեյան
նոր վառարան՝ 3000 քառակուսի մետր հա-
տակով. վառարանների հատակի տարածու-
թյունն ավելացրել ենք 48 տոկոսով: Շա-
հագործման են հանձնվել ու վերականգնվել
են 35 պրոկատային դաղդյահ: Բլյումինդ-
ներ՝ 5.150.000 տոնն կարողությամբ,
պատրաստող դաղդյահներ՝ 1.095.000 տոնն
կարողությամբ, հարթարող դաղդյահներ՝
1.055.000 տոնն կարողությամբ, այդ թը-
վում 5 հզոր բլյումինդներ, փորոնց նմա-
նը մեր յերկրում առաջ չկար: Ոռգովակներ
պատրաստող նոր դաղդյահներ շահագործ-
ման են հանձնված 10 հատ՝ 232.000 տոնն
կարողությամբ, մինչդեռ 1930 թվականին
յերկաթյա խողովակների վողջ արտադրու-
թյունը 264.000 տոննի յեր հասնում: Կոք-
սի վառարաններ շահագործման են հանձ-

նված 1493 հատ՝ 8,1 միլիոն տ. կոքսի կա-
րողությամբ, այն ժամանակ, յերբ կոքսի
վողջ այրումը 1930 թվականին վեց միլիոն
տոնն եր:

Կրաքարի նոր հանքերի կարողությունը
7.400.000 տոնն ե: Կրաքարի փաստացի հա-
նույթը 1930 թվականին 1.679.000 տոնն
եր, իսկ 1934 թվականին հասել ե 7.000.000
տոննի: Դոլոմիտի նոր քարհանքներ — 689
հազար տոնն, ըստ վորում նրա հանույթը
1930 թվականին յեղել ե 146.000 տոնն, իսկ
1934 թվականին՝ 638.000 տոնն:

Հրակայուն նյութերի արդյունաբերու-
թյան գծով նոր գործարանների խոշոր չինա-
րարություն ե կատարված, ընդարձակված
են հին գործարանները, մեքենայացված
են քարհանքները: Հրակայուն նյութերի ար-
դյունաբերության կարողությունը առ մեկն
հունվարի 1931 թվականի 1.227.000 տոն-
նից առ մեկն հունվարի 35 թվականի հա-
սել ե 2.451.000 տոննի:

Յեթե դեռ 1931 թվականին մենք արտա-
ոահմանից ներմուծում եյինք 268 հազար
տոնն հրակայուն նյութեր, ապա ներկա-
յումս այդ մասին խոսք անգամ լինել չի
կարող: Յեթե 1930 թվականին հրակայուն
կավերի ու ֆլյուսների քարհանքներում ամ-

բոլոր աշխատանքը ձեռքով էր կատարվում, ապա ներկայումս մենք այդ քարհանքներում ունենք 48 մոտոքարչներ (1930 թվականին է. վոչ մեկը չունեյինք), 48 եքսկավատորներ (ունեյինք 8-ը), 80 նեղ դժի ու լայն դժի շողեքարչներ (կար 16):

Հանքաքար 1930 թվականին հանված է 21.700.000 տոնն՝ 1930 թվականի 10.600 հազար տոննի փոխարեն: Աճումը 4 տարվա ընթացքում ավելի քան յերկու անգամ: Այդ տարիների ընթացքում շահագործման հանձնված բոլոր նոր հանքահորերի ու չափառների արդյունահանման ընդհանուր կարողությունը տարեկան 15.000.000 տոննից ավելի չէ: Բացի Կրիվոյ-Ռոգոյից, վորտեղ այս չորս տարվա ընթացքում շահագործման են հանձնված 8.200.000 տոնն կարողություն չափը նոր հանքահորեր, վորը կրկնապատկեց նրա կարողությունը 1930 թվի համեմատությամբ, յերկաթահանքի նոր չորջաններ են հայտարարված—մշակված Մագնիտոգորսկում, վորոնց ձեռնարկությունների կարողությունը հասնում է 5.000.000 տոնն հանքաքարի, մշակվում է Ուլիլովի յերկաթահանքի չորջանը — Տեյլեսը և յերկաթուղի յե անցկացվում դեպի Լեոնային Շորիի նոր հանքավայրերը:

Ինչպես ածխի ասպարիզում, արդյունաբերությունն այս ճյուղում ևս հաղթանակն ամբողջովին հիմնվում է բոլոր աշխատանքների լայն մեքենայացման վրա: Այսպես որինակ՝ Կրիվոյ-Ռոգոյում մենք ունենք 624 սկրեպերային ամբարձիչներ՝ 1930 թվականի 90-ի փոխարեն, ելեկտրոքարչեր՝ 33 հատ՝ 1930 թվականին չի յեղել և վոչ մեկը:

Աև մետալուրգիան ունի 1778 շողեքարչ, 21.900 վագոն և 6500 կիլոմետր յերկաթուղագիծ:

Այսօր մենք ունենք հզոր մետալուրգիա և այդ մետալուրգիային սպասարկող վոչ վաստ կադեր: 1934 թվականին մետալուրգները գերակատարեցին չուգունի ու պրոկատի պլանը, իսկ պողպատի գծով թերակատարեցին մոտ 250.000 տոննով: Պլանի գերակատարումն ապահովված է հանքաքարի, կոքսի, Ֆլյուսների, հրակայուն նյութեր արտադրող գործարանների, նաև գործարանային տրանսպորտի գծով կատարվող լավ աշխատանքով:

Չուգունի ասպարիզում մենք առաջին տեղը գրավեցինք Յեվրոպայում՝ տալով 10.440.000 տոնն չուգուն: Աճում մեկ տարվա ընթացքում 3.332.000 տոննով, վորպի-

սին չի տվել և վոչ մի յերկիր: (Ծափեր):
1930 թվականի համեմատությամբ այդ
կազմում է 208 տոկոս:

Պողպատ մենք տվել ենք 9·565·000
տոնն՝ 1930 թվականի համեմատությամբ
163 տոկոս: Ֆերրոձուլվածքներ տվել ենք
67·000 տոնն՝ 1930 թվականի 800 տոննի
փոխարեն. ելեկտրոպողպատներ 287·000
տոնն՝ 1930 թվականի 42·000 տոննի փո-
խարեն:

Պրոկատ արտադրել ենք 7·034·000 տոնն՝
1930 թվականի համեմատությամբ 146 տո-
կոս, այդ թվում տեսակավոր պրոկատ մեկ
միլիոն 249·000 տոնն՝ 1930 թվականի 242
հազար տոննի փոխարեն: Աճում հինգ ան-
գամ: Ֆերկաթյա խողովակներ՝ 469·600
տոնն՝ 1930 թվականի 264·000 տոննի փո-
խարեն—1930 թվականի համեմատությամբ
177,7 տոկոս: Ֆերկաթուղային ռելսեր՝
786·000 տոնն՝ 1930 թվականի 401·000
տոննի փոխարեն:

Յեթե համեմատելու լինենք, ընկերնե՛ր,
չուզուհի ձուլումը մյուս յերկիրների հետ՝
հետևյալ պատկերը կստացվի — մենք ու-
նենք 10·400·000 տոնն, Գերմանիան 1934
թվականին ուներ 8·720·000 տոնն, Ֆրան-
սիան՝ 6·180·000 տոնն, Բրիտանիան՝ 6·000

հազար տոնն, Բելգիան՝ 2·900·000 տոնն:
Չեխո-Սլովակիան՝ 610·000 տոնն, Լեհաս-
տան՝ 380·000 տոնն, Իտալիան՝ 580·000
տոնն, Շվեդիան՝ 550·000 տոնն, Ավստ-
րիան՝ 140·000 տոնն, Ամերիկան՝ 16·500
հազար տոնն, Ճապոնիան՝ 2·300·000 տոնն
չուզուհի:

Յերեկ ընկ. Ռոզենգոլցը ձեզ արդեն հա-
ղորդեց այն մասին, վոր մենք վոչ միայն
չենք մտածում չուզուհի վոչ մի ներմուծ-
ման մասին, այլև մենք մոտ 100·000 տոնն
չուզուհի ենք վաճառել Ճապոնիային և յեթե
հարկ լինի, կարող ենք վաճառել շատ ա-
վելի:

Կարծեք թե վատ հաղթանակներ չեն,
ընկե՛ր մետալուրգներ: Մետալուրգներն
իրենց զգում են վորպես անվանակոչիկներ:
Գտնում են, վոր նրանք հաղթել են, հա-
մալխարհային ռեկորդ են սահմանել չու-
զուհի ասպարիզում, տվել են 3·332·000
տոնն աճ: Աշխարհում վոչ մի տեղ այդպի-
սի բան չկա: Լավ բան է, չեմ առարկում,
ձեզ հետ միասին հրճվում եմ, ընկե՛ր մե-
տալուրգներ, հրճվում ենք բոլորս, հըրճ-
վում է ամբողջ յերկիրը: (Ծափեր):

Մեր կուսակցությունն ու կառավարու-
թյունը շատ ուժեղ ու միջոցներ են ներդրել,

մինչև վոր առաջանք այդ արդյունքները:
Սակայն կարող ենք մենք արդյոք հան-
դըստանալ դրա վրա:

Բիքման (Պետրովսկու անվան մետա-
լուրգիական գործարանի ղեկավարը) —
Վո՛չ:

Որչոնիկիձե — Ընկ. Բիրմանը պատաս-
խանում է, թե չենք կարող, յես համա-
ձայն եմ ընկ. Բիրմանի հետ: Յեթե մենք
վերցնենք դոմնային արտադրությունը, ա-
պա սնկասկած այս տարի լավ գործակից-
ներ ունենք անցյալ տարվա համամատու-
թյամբ: 1933 թվականին մենք տվել ե-
լինք դոմնային փոխարանների ծավալի ոգ-
տադործման 1,69 գործակից, իսկ 1934
թվականին—1,31: Այդ լավ է: Բայց բավա-
կա՞ն է այդ: Ամենևին վո՛չ: Յեվ վոր այդ
բավական չե՞, ապացուցում են մետալուրգ-
ներն իրենք: Կուզենցկի գործարանը 1934
թվականին տվել է գործակից 1,14, ընկ.
Կիրովի անվան Մակեյնիկայի գործարանը՝
1,14, Ստալինսկի գործարանը՝ 1,17: Կու-
սակցության համազուգումարից հետո նա
դժադիորեն բարելավել է իր աշխատանքը:
Կրիլով-Ռոգի գործարանը՝ 1,18, Ազովստա-
լը՝ 1,21, Մագնիտոգորսկի Ստալինի ան-
վան գործարանը՝ 1,23, Պետրովսկու ան-

վան գործարանը՝ 1,24: Այլևս կարիք չկա
չարունակել:

Խատայեվիչ — Հին թվեր են:

Որչոնիկիձե — Վո՛չ, ընկ. Խատայե-
վիչ, ինձ մոտ բացարձակապես նոր թվեր
են, կարող եք համոզվել դրանում:

Խատայեվիչ — Համեմատել Կուզենցկի
հետ չի կարելի:

Որչոնիկիձե — Լավ, ընկ. Խատայեվիչ,
համաձայն եմ: Կուզենցկի հետ համեմա-
տել չի կարելի: Դա մեքենայացված գոր-
ծարան է, յես գտնում եմ, վոր Կուզենց-
կի գործարանը պետք է չատ ալելի լավ
աշխատի, քան աշխատում է: Նա չի կարող
կանգնել 1,14 գործակից վրա, այլ պետք է
տա 1,0 գործակից: Իսկ Պետրովսկու ան-
վան գործարանը չի կարող կանգնել 1,24-ի
վրա, չնայած վոր 1934 թվականին նա տը-
վել է 1,54: Նա պետք է ե՛լ ալելի բարե-
լավի իր աշխատանքը:

Բիքման — Դեկտեմբերինը 1,15 եր:

Որչոնիկիձե — Դեկտեմբերինը 1,15:
Դե, ընկ. Բիրման, ձեր խոսքերով բռնում
եմ ձեզ, տվե՛ք 1,15 գործակից: (Ծափեր):
Յեվ յեթե ընկ. Բիրման, տաք մեզ 1,15
տարեկան գործակից...

Բիքման — Կտանք:

Որքո՞նքի՞նք — ... Յեւ յեթե բոլոր
դործարանները ձեզ հետ միասին տան 1,15
դործակից, մենք այն դոմնային վառարան-
ների միջոցով, վոր այսօր ունենք, որական
կտանք վո՛չ թե 31, վո՛չ թե 32, այլ մոտ
40 հազար տոնն չուզուն: Յեկեք այստեղ,
համագումարում, իշխանության բարձրա-
գույն մարմնի առաջ, կենքեք այդ պայմա-
նագիրը: (Ծափեր):

Վորոշիլով — Բիրմանը բռնվեց: (Ծի-
ծաղ, ծափեր):

Որքո՞նքի՞նք — Համագումարում արը-
ված խոսքը, ընկ. Բիրման, պետք ե կա-
տարվի ինչ գնով ել թեկուզ լինի: (Ծա-
փեր):

Դուք հիշուք եք, ընկերներ՛ւր, յերբ մե-
տալուրդները հաղթական ռապորտով ներ-
կայացան ընկ. ընկ. Ստալինին և Մոլոտո-
վին: Ընկ. Ստալինը գովաբանելով դոմնա-
ների վրա աշխատող մետալուրգներին,
մատնանչեց պողպատի ու սրբկատի յետ
մնալը, իսկ դա՝ հիմնականն ե: Յերբեմն
ասում են, թե իբր մեր յերկիրը բավական
նաչափ հաղեցված չե մետաղով և դրա հա-
մար ել մեզ մոտ յետ ուղարկվող յերկաթի
ջարդ քիչ չունենք: Ապա, մեզանում բավա-
րար քանակությամբ մեծածավալ մարտե-

նյան վառարաններ չկան: Իսկ յերբ յես
նայում եմ, թե ի՞նչ ե կատարվում մեր
դործարաններում, յես պետք ե ասեմ, վոր
այդ ամենը ճիշտ չե: Ճիշտ չե, վոր մեր
յերկրում յերկաթի ջարդ քիչ կա: Իհարկե,
մենք այնքան յերկաթի ջարդ չունենք, ինչ-
քան, որինակ, կա Գերմանիայում, կամ Ամե-
րիկայում: Իհարկե, այդպիսի քանակու-
թյամբ չունենք, սակայն այն յերկաթի
ջարդը, վոր կա մեր յերկրում, մենք բա-
վարար չափով չենք հավաքում: (Ձայներ—
ձիշտ ե): Սխալ ե, իհարկե, նաև այն, վոր
մեզ մոտ պակասում են մարտենյան, վառա-
րանները: Ճիշտ ե միայն, ընկ. Բիրման,
այն, վոր դեռևս մենք շատ վատ ենք աշ-
խատում մարտենների վրա: Լավ ենք աշ-
խատում, իհարկե, քան անցյալ տարինե-
րին, կա անշուշտ զգալի առաջխաղացում,
սակայն այդ անբավարար ե:

Մենք յուրաքանչյուր քառակուսի մետր
հնոցահատակից ստանում ենք 3,4 տոնն.
այդ բանի նման չե: Փորձեցեք բարելավել
աշխատանքը, հավասարվեք լավագույն վա-
ռարաններին ու ցեխերին և դուք հսկայա-
կան աճում կստանաք: Ձերթինսկու անվան
դործարանում յուրաքանչյուր քառ. մետր

Որչոնիկիձե — ... Յեւլ յեթե բոլոր
գործարանները ձեզ հետ միասին տան 1,15
գործակից, մենք այն դրամային վառարան-
ների միջոցով, վոր այսօր ունենք, որական
կտանք վո'չ թե 31, վո'չ թե 32, այլ մոտ
40 հազար տոնն չուգուն: Յեկեք այստեղ,
համագումարում, իշխանության բարձրա-
գույն մարմնի առաջ, կենքենք այդ պայմա-
նագիրը: (Ծափեր):

Վորոշիով — Բիրմանը բռնվեց: (Ծի-
ծաղ, ծափեր):

Որչոնիկիձե — Համագումարում տըր-
ված խոսքը, ընկ. Բիրման, պետք ե կա-
տարվի ինչ գնով ել թեկուղ լինի: (Ծա-
փեր):

Դուք հիշուք եք, ընկերներ'ր, յերբ մե-
տալուրդները հաղթական ռապորտով ներ-
կայացան ընկ. ընկ. Ստալինին և Մոլոտո-
վին: Ընկ. Ստալինը գովաբանելով դրամա-
ների վրա աշխատող մետալուրգներին,
մատնանչեց պողպատի ու պրոկատի յետ
մնալը, իսկ դա՝ հիմնականն ե: Յերբեմն
ասում են, թե իբր մեր յերկիրը բավակա-
նաչափ հաղեցված չե մետաղով և դրա հա-
մար ել մեզ մոտ յետ ուղարկվող յերկաթի
ջարդ քիչ ունենք: Այլա, մեղանում բավա-
րար քանակությամբ մեծածավալ մարտե-

նյան վառարաններ չկան: Իսկ յերբ յես
նայում եմ, թե ինչ ե կատարվում մեր
գործարաններում, յես պետք ե ասեմ, վոր
այդ ամենը ճիշտ չե: Ճիշտ չե, վոր մեր
յերկրում յերկաթի ջարդ քիչ կա: Իհարկե,
մենք այնքան յերկաթի ջարդ չունենք, ինչ-
քան, որինակ կա Գերմանիայում, կամ Ամե-
րիկայում: Իհարկե, այդպիսի քանակու-
թյամբ չունենք, սակայն այն յերկաթի
ջարդը, վոր կա մեր յերկրում, մենք բա-
վարար չափով չենք հավաքում: (Ձայներ—
ձիշտ ե): Սխալ ե, իհարկե, նաև այն, վոր
մեզ մոտ պակասում են մարտենյան, վառա-
րանները: Ճիշտ ե միայն, ընկ. Բիրման,
այն, վոր դեռևս մենք չատ վատ ենք աշ-
խատում մարտենների վրա: Լավ ենք աշ-
խատում, իհարկե, քան անցյալ տարիներին,
կա անշուշտ զգալի առաջնադացում,
սակայն այդ անբավարար ե:

Մենք յուրաքանչյուր քառակուսի մետր
հնոցահատակից ստանում ենք 3,4 տոնն.
այդ բանի նման չե: Փորձեցեք բարելավել
աշխատանքը, հավասարվեք լավագույն վա-
ռարաններին ու ցեխերին և դուք հսկայա-
կան աճում կստանաք: Ձերփինսկու անվան
գործարանում յուրաքանչյուր քառ. մետր

հնոցահատակից մենք ստանում ենք հինգ տոնն պողպատ. վերջին ժամանակներս նույնքան ե ստանում ընկ. Գուդովչիկովը նաև Մակեյեվկայի Կիրովի անվան գործարանի նոր ցեխում և ընկ. Ստեպանովը «Սերպի Մոլոտ» գործարանում և Տրեյդուբը «Կրասնի Ուտյաբը» գործարանում. լավ ցուցանիշներ ունենք առանձին վառարաններում ընկ. Բիրմանի մոտ, ընկ. Զավենյազինի մոտ՝ Մազնիտկայում, ընկ. Բուտենկովի մոտ՝ Կուզնեցկում, սակայն բավական չե բարձր ցուցանիշներ տալ առանձին վառարաններում, պետք ե լավ աշխատանք կատարել բոլոր վառարաններում և այն ժամանակ մենք հսկայական աճ կունենանք: Այստեղ ուղեբլիները չատ ավելի յեն, քան դամադիրն արտադրության մեջ: Դոմնային արտադրության մեջ մեր մետալուրգներն զգալիորեն ավելի առաջ գնացին, քան մարտենների գծով:

Նույնը նաև պրոկատի գծով: Մեր պրոկատային դադգյահները մինչև այժմ բավականին թույլ են ուղտագործվում: Ավարիաները, պարապուրդները մեր պրոկատային դադգյահների չարիքն են: Սովորեցեք ներանց վրա աշխատել ինչպես հարկն ե, այն ժամանակ 1935 թվականի Ծրագիրը

վոչ միայն կկատարվի, այլև կգերակատարվի: Մետալուրգիայի Ծրագիրը, վորը տվել ե մեզ կառավարությունը 1935 թվականի համար, ամենևին ավելի լարված չե, քան 1934 թվականի Ծրագիրը: Այս բանի հետ ընկեր մետալուրգները պետք ե համաձայնվեն: Իսկ յեթե նրանք համաձայնվում են դրա հետ և գլխներն են շարժում՝ ի նշան համաձայնության, ապա նրանք 1935 թվականին պետք ե գերակատարեն Ծրագիրն ամբողջ մետալուրգիայի գծով՝ ինչպես չուգունի, այնպես ել պողպատի ու պրոկատի գծով: Հնարավորություններ այդ բանի համար նրանք ունեն: (Ծափեր: Ձայնիք — «Կկատարենք»):

Մենք այստեղ խոսեցինք այն մասին, վոր գերակատարել ենք 1934 թվականի Ծրագիրը և առաջին տեղն ենք գրավել Յեվրոպայում: Սակայն Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներից մենք դեռևս հեռու յենք: Դոմնային վառարանների կարողությունը ԱՄՆ-ում կաղմում ե 45 միլիոն տոնն, պողպատաձուլական ցեխերի կարողությունը 67 միլիոն տոնն:

Վլադիմիր Իլյինը խնդիր դրեց հասնել ու անցնել կապիտալիստական առաջավոր

յերկիրներին: Սակայն մենք կարող ենք առանց վորեւե գոռոզացման ու չափազանցման հաստատապես հայտարարել մեր Միության խորհուրդների համազումարին, վոր յեթե հինգ միլիոն տոնն չուղուկից տասս և կես միլիոն տոնն չուղուկի հասնելու համար մեզ անհրաժեշտ յեղալ չորս տարի ժամանակ, ապա տաս միլիոն տոննից մոտ 20—21 միլիոն տոննի հասնելու համար մեզ անհրաժեշտ կլինի համեմայն դեպս վոչ ավելի քան չորս տարի: (Բռնոմ ծափեր):

ԳՈՒՆԱՎՈՐ ՄԵՏԱԼՈՒՐԳԻԱՆ

Ընկերներ, անցնում եմ գունավոր մետալուրգիային: Գունավոր մետալուրգիայի մեջ մենք այս 4 տարվա ընթացքում ներդրել ենք 2·160 միլ. ո.: Գունավոր մետալուրգիայի արտադրանքը 1934 թ.՝ 1930 թվականի համեմատությամբ աճել է 64 տոկոսով: Չնայած դրան, մենք այնուամենայնիվ գունավոր մետաղների խոշոր պակաս ենք զգում: Արդյունաբերության այդ ճյուղը, բացառությամբ պղնձից՝ քիչ եր դարգացած կամ բոլորովին զարգացած չեր: Բավական է միայն ասել, վոր 1930 թը-

վականին արտադրված է յեղել միայն 4400 տոնն ցինկ, ընդվորում ելեկտրոլիտային ցինկ ամենևին չի յեղել: 1934 թվականին մենք արտադրել ենք 27 հազար տոնն ցինկ, այդ թվում ելեկտրոլիտային՝ 5425 տոնն:

Արճիճ՝ 1930 թվականին յեղել է 11 հազար տոնն, 1934 թվականին՝ 27 հազար տոնն: Ալյումին՝ վո՛չ 1930, վո՛չ 1931 և վո՛չ էլ 1932 թվերին մեղանում չի յեղել, իսկ 1934 թվականին մենք մեր նոր կառուցած գործարաններում — Վոլսովի, Դնեպրի գործարաններում — արտադրել ենք 14·400 տոնն ալյումին: 1935 թվականի պլանը 25 հազար տոնն է:

Նիկել մեղանում նույնպես չկար և 1934 թվականին առաջին անգամ մեր Ուրալի գործարանը տվեց 863 տոնն նիկել: Վերջին ժամանակներս նիկելի հանքավայրեր են հայտարարված Կարելիայում (Մոնչե-Տունգրա), մենք նիկելի հարուստ հանքեր ունենք Ակալուբինսկի շրջանում: Այդ շրջաններում մենք ձեռնամուխ ենք լինում յերկու խոշոր նիկելի գործարանների կառույթման:

Ալյումինի դծով մենք պետք է ավարտենք Դնեպրի ալյումինի կոմբինատը՝ 45 հազար տոնն կարողությամբ: 1935 թվա-

կանին մենք 32 միլիոն ուսուցիչ յենք հաս-
կացնում Ուրալի ալյումինի կոմբինատի
կառուցումն արագացնելու համար: Ալյում-
ինի ոքսիդի գործարան ե կառուցվելու
հանդարակշայում: Այսպիսով յերկրորդ
հնգամյակի վերջին մենք կունենանք 80.000
տոնն ալյումին, վորը մեզ առաջին տեղը
կդնի Յեվրոպայում և յերկրորդ տեղը՝ աշ-
խարհում:

1935 թ. պետք ե արտադրվի ցինկ՝
45.000 տոնն, արծիճ՝ 46.000 տոնն: 1937
թվականին ցինկի արտադրությունը պետք ե
կազմի 90.000 տոնն, արծիճինը՝ 115 հազար
տոնն:

Այս տարի մենք կառուցում ենք մագնի-
ումի յերկառ գործարան՝ մեկը Սոլիկամ-
սկում, իսկ մյուսը Զապորոժիեյում:

Գործող պղնձաձուլական գործարանները
վերջին տարիներին ընթացքում չափազանց
վատ ե յին աշխատում և միայն անցյալ
տարվա յերկրորդ կեսից սկսեցին բարելա-
վել իրենց աշխատանքը: 1935 թվականին
այդ գործը կարգավորվելու յե: Անցյալ տա-
րի մենք տվել ենք 53.600 տոնն, 1935 թվա-
կանի պլանը՝ 71.000 տոնն ե: Այն նոր

մարդիկ, վորոնց մենք ուղարկեցինք Ուրալ,
արդեն վորոշակի արդյունքներ են տվել:
Ընկ. Լիտվինովը, վորը Լենինգրադից փո-
խադրվեց Կալաուսկի գործարանը, իրեն
ցույց տվեց վորպես հիանալի դիրեկտոր:

Կառուցվում են Մեքսիկայի պղն-
ձաձուլական կոմբինատը՝ հարյուր հազար
տոնն կարողությամբ, Միջին ուրալյան
կոմբինատը 50.000տ. կարողությամբ և Բըլ-
յավին՝ 20.000 տոնն կարողությամբ: Մոսկի
ժամանակներում մենք զբաղվելու յենք Այ-
մալիկի պղնձի հանքավայրերի ուսումնասի-
րությամբ և Զեդկաղզանով: Այս չըջանում
մենք հարուստ հանքեր ունենք, սակայն
այդ վայրը չափազանց հեռու յե ընկած
յերկաթուղուց:

Տեսակավոր պողպատը, միախառն պող-
պատը պահանջում են վորժրամի, մոլիբ-
դենի և այլ հազվագյուտ մետաղների ար-
տադրությունը: Այստեղ մենք մինչև այժմ
չատ թե քիչ զգալի հաջողություններ
չունենք, մինչդեռ այդ մետաղները մեր ժո-
ղովրդական տնտեսության մեջ հսկայական
նշանակություն ունեն: Պետք ե ամենամո-
տիկ տարիներին ընթացքում ուժեղացնել
հազվագյուտ մետաղների հանքավայրերի

կանին մենք 32 միլիոն ռուբլի յենք հաս-
կացնում Ուրալի ալյումինի կոմբինատի
կառուցումն արագացնելու համար: Ալյու-
մինի ոքսիղի գործարան ե կառուցվելու
հանդարակչայում: Այսպիսով յերկրորդ
հնգամյակի վերջին մենք կունենանք 80.000
տոնն ալյումին, վորը մեզ առաջին տեղը
կդնի Յեվրոպայում և յերկրորդ տեղը՝ աշ-
խարհում:

1935 թ. պետք ե արտադրվի ցինկ՝
45.000 տոնն, արձիճ՝ 46.000 տոնն: 1937
թվականին ցինկի արտադրությունը պետք ե
կազմի 90.000 տոնն, արձիճինը՝ 115 հազար
տոնն:

Այս տարի մենք կառուցում ենք մագնի-
տմի յերկու գործարան՝ մեկը Սուրիկամ-
սկում, իսկ մյուսը Չապորոթիեյում:

Գործող պղնձաձուլարկան գործարանները
վերջին տարիների ընթացքում չափազանց
վատ ե յին աշխատում և միայն անցյալ
տարվա յերկրորդ կեսից ակտեցին բարելա-
վել իրենց աշխատանքը: 1935 թվականին
այդ գործը կարգավորվելու յե: Անցյալ տա-
րի մենք տվել ենք 53.600 տոնն, 1935 թվա-
կանի պլանը՝ 71.000 տոնն ե: Այն նոր

մարդիկ, վորոնց մենք ուղարկեցինք Ուրալ,
արդեն վորոշակի արդյունքներ են տվել:
Ընկ. Լիտվինովը, վորը Լենինգրադից փո-
խադրվեց Կալաուինսկի գործարանը, իրեն
ցույց տվեց վորպես հիանալի դիրեկտոր:

Կառուցվում են Մերձբալխայան պղնձ-
ձաձուլարկան կոմբինատը՝ հարյուր հազար
տոնն կարողությամբ, Միշին ուրալյան
կոմբինատը 50.000տ. կարողությամբ և Բըլ-
յավին՝ 20.000 տոնն կարողությամբ: Մոտիկ
ժամանակներում մենք զբաղվելու յենք Այ-
մալիկի պղնձի հանքավայրերի ուսումնասի-
րությամբ և Ձեդկադգանով: Այս շրջանում
մենք հարուստ հանքեր ունենք, սակայն
այդ վայրը չափազանց հեռու յե ընկած
յերկաթուղուց:

Տեսակավոր պողպատը, միախառն պող-
պատը պահանջում են վոլֆրամի, մոլիբ-
դենի և այլ հազվագյուտ մետաղների ար-
տադրությունը: Այստեղ մենք մինչև այժմ
չատ թե քիչ զգալի հաջողություններ
չունենք, մինչդեռ այդ մետաղները մեր ժո-
ղովրդական տնտեսության մեջ հսկայական
նշանակություն ունեն: Պետք ե ամենամո-
տիկ տարիների ընթացքում ուժեղացնել
հազվագյուտ մետաղների հանքավայրերի

հետախուզությունը և հիմք դնել մեղանում նրանց արտադրությանը:

Վուսկու արդյունաբերությունը զարգանում է, այս տարի նա գերակատարեց իր պլանը:

ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Քիմիական արդյունաբերությունը խորհուրդների վեցերորդ համագումարի նախորդակին բավականին հյուսիսական եր: Մենք այն ժամանակ ունեյինք միայն մեկ ժամանակակից տիպի ազոտային պարարտանյութերի գործարան Գորկու յերկրում՝ Ձերնորեչյեյում: Այս տարիների ընթացքում մենք կառուցել ենք ու շահագործման ենք հանձնել Բերեզնիկի, Ստալինոգորսկի և Դոուլովկայի ազոտային պարարտանյութերի գործարանները: Մենք կառուցել ենք ծծմբաթթվուտային նոր գործարաններ, նրանց կարողությունը 375.000 տոննից հասցնելով 968.000 տոննի — աճը 1930 թվականի համեմատությամբ 258 տոկոսով: 1934 թվականին մենք ստացանք 708.000 տոնն ծծմբաթթու՝ 1930 թվականի 356.000 տոննի փոխարեն:

Մենք շահագործման ենք հանձնել Յարոսլավլի ռեզինի խոշոր կոմբինատը, կա-

ռուցել ու շահագործման ենք հանձնել Սինթետիկ կաուչուկի յերեք գործարան, վորոնց յուրացումը 1934 թվականին վատ չի ընթացել: Մենք 1934 թվականին ստացանք 11.000 տոնն սինթետիկ կաուչուկ: Սրանք անկասկած մեր նվաճումներն են: Հանդուցյալ ակադեմիկոս Լեբեդեվը սինթետիկ կաուչուկի արտադրության մեթոդի հեղինակն է, իսկ յերիտասարդ տնտեսավարներ և ինժեներներ Յարոսլավլում՝ Ստրոժը, Վորոնեժում՝ Կրոլը, Յեֆրեմովում՝ Մատվեյեվը նախկին զինվորական աշխատողներ են, վորոնք Ոսիպովի, Շմիդտի գլխավորությամբ, գործարանի հարվածայինների և հարվածայնուհիների հետ միասին, կարգի դրեցին այդ գործը: Մենք պետական փորձնական քիմիայի ինստիտուտի մեթոդով Հայաստանում կառուցում ենք սինթետիկ կաուչուկ ստանալու գործարան: Չգալիորեն ավելացված է պլաստիկ մասսայի արտադրությունը:

Այս տարիներին ընթացքում քիմիական արդյունաբերության մեջ ներդրված է յերեք միլիարդ ռուբլի, արտադրական ֆոնդերը 585 միլիոն ռուբլուց հասցված են 2.300 միլիոն ռուբլու, ընդհանուր արտադրանքն աճել է՝ 968 միլիոն ռուբլու փոխա-

րեն 1934 թվականին հասնելով 2.372 միլիոն ուղբու. աճում 1930 թվականի համեմատությամբ՝ 245 տոկոսով:

Արհեստական մետաղախի արտադրությունը 1930 թվականին կազմել է ընդամենը 600 տոննա, իսկ 1934 թվականին՝ 5430 տ.: Այս ամենը կատարված է վերջին 4 տարվա ընթացքով:

Մենք նույն տեղում չենք կանգնել արդյունաբերության և այդ ճյուղում: Ընդհակառակը ստեղծված են նոր արտադրություններ, կառուցված են նոր գործարաններ: Սակայն մեր պահանջները համեմատությունությամբ այդ քիչ է: Քիմիական արդյունաբերության առաջ խոշոր պատասխանատու խնդիրներ են կանգնած: Հարկավոր է ավարտել Ստալինոգորսկի քիմիական կոմբինատի յերկրորդ ու յերրորդ հերթերի շինարարությունը, Գյուրկու կոմբինատի յերկրորդ հերթը, պետք է ավարտել Կեմերովսկի, Լիախանսկի, Կամենսկո-Չապորոտիյի շինարարությունը, Չիր-ձիկի կոմբինատի շինարարությունը: Վերջինիս արտադրանքն ամբողջապես գնալու է Միջին Ասիայի բամբակի դաշտերի պարարացման համար: Պետք է գործարաններ կառուցել Ալեքսինով և Կամենսկով:

Ռեժեղ կենդանի զարգացնել պլանտիկ մասսայի և արհեստական մետաղախի արտադրությունը: Կառուցել կալիումի յերկրորդ ճանքը և ընդարձակել ապարատի արտադրությունը:

Այս աշխատանքները ավարտելուց հետո միայն մենք կկարողանանք ասել, վոր խորհրդային Միությունն ունի հզոր, իրեն վայել քիմիական արդյունաբերություն: Անհրաժեշտ կլինի առավելագույն կարողություն և յետանդ հայտաբերել, վորպեսզի մինչև 2-րդ հնդամյակի վերջն ունենանք քիմիական խոշոր արդյունաբերություն: Այս խնդիրների լուծումը հսկայական լարում կպահանջի, սակայն քիմիական արդյունաբերությունը պետք է հասցվի հարկ յեղած բարձրության և նա կհասցվի:

ՇԻՆԱՆՅՈՒԹԵՐԸ ՅԵՎ ՇԻՆԱՐԱՐԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Այս ճյուղում մենք չորս տարվա ընթացքում ներդրել ենք 1.323 միլ. ուղբու, ֆոնդերը 1930 թվականի 441 միլ. ուղբուց առ մեկն հունվարի 1935 թվականի հասցնելով 1.199 միլիոն ուղբու:

Շինանյութերի արտադրանքը 1930 թվա-

կանի Համեմատությամբ կազմում և 136
տոկոս :

Շինարարական արդյունաբերությունը
պետք է խիստ կերպով առաջ մղվի :

ՄԵՔԵՆԱՇԻՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Անցնենք մեքենաշինությունը : Մեր մեքե-
նաշինությունն այս չորս տարվա ընթաց-
քում հսկայական չափերի յե հասել և մե-
քենաշինական գործարանները չափազանց
խոշոր քանակությամբ են ներկայացնում՝
դինված ժամանակակից հիանալի տեխնիկա-
յով : Վերջին չորս տարվա ընթացքում կա-
ռուցված մեքենաշինական գործարանները
դինված են ամենակատարելագործված դադ-
դյահաներով ու մեքենաներով : Վերջին չորս
տարվա ընթացքում՝ մեքենաշինության մեջ
ներդրված է 7,580 միլիոն ուրբլի : Հիմնա-
կան ֆոնդերը, առ մեկն հունվարի 1931
թվականի 2,349 միլիոն ուրբլուց աճել են,
առ մեկն հունվարի 1935 թվականի հասնե-
լով 6,169 միլիոն ուրբլու : 1930 թվականի
Համեմատությամբ՝ 262 տոկոս : Ընդհանուր
արտադրանքը 1930 թվականի 3,812 միլիոն
ուրբլուց 1934 թվականին հասել է 9,828

միլիոն ուրբլու : 1930 թվականի Համեմա-
տությամբ՝ 258 տոկոս :

Մեկ բանվորին ընկնող արտադրանքը
1930 թվականի 5,662 ուրբլուց հասել է
9347 ուրբլու 1934 թվականին, 1930 թվա-
կանի Համեմատությամբ 168 տոկոս : Ինք-
նարժեքի իջեցումն ընթացել է հետևյալ
կերպ. 1930—1931 թվականներին իջեցում
յերեք տոկոսով, 1932 թվականին՝ չորս տո-
կոսով, 1933 թվականին՝ 11 տոկոսով և
1934 թվականին՝ 10 տոկոսով :

Ինչպես տեսնում եք, մեքենաշինության
աճը հսկայական է : Սակայն այս թվերը
դեռ շատ հեռու յեն մեր մեքենաշինության
մասին պատկերացում տալուց : Դրա համար
անհրաժեշտ է ընդդժել, վոր մեզ հարկավոր
է վոչ միայն հսկայական քանակությամբ
գործարաններ կառուցել, այլ ամենադիա-
վորը՝ հարկավոր է տիրապետել տեխնի-
կային, յուրացնել նոր արտադրությունը,
նոր մեքենաները, նոր արտադրանքը, վորը
անցյալում մեր յերկրում չէր արտադրվում :

Մենք այս ժամանակվա ընթացքում կա-
ռուցել ենք մեքենաշինության այնպիսի
հսկաներ, ինչպես Ստալինդրագի ու Ուար-
կովի արակտոբային գործարանները, Գոր-

կու ավտոմոբիլային գործարանը, Մոսկվայի ավտոմոբիլային գործարանը, Չեչաբինսկի՝ ընկ. Ստալինի անվան տրակտորային գործարանը—հսկաներ այս բառի լիակատար խմատով: Ավտոմոբիլային արդյունաբերության այդ գործարանները 1930 թվականին տվել են 4000 բեռնատար մեքենա, իսկ 1934 թվականին մեր ավտոմոբիլային գործարանները տվել են 55·366 բեռնատար ավտոմեքենա, մարդատար ավտոմեքենաներ 1930 թվականին չեն արտադրել, իսկ 1934 թվականին տվել են 17,000. 1930 թվականին տվել են 12,731 տրակտոր, իսկ 1934 թվականին մենք տվել ենք 91,300 տրակտոր, այդ թվում՝ թրթուրավոր տրակտորներ՝ 10,573 հատ: Կրկնավարի տրակտորներ 1930 թվականին բոլորովին չեն արտադրվել, իսկ 1934 թվականին մեր գործարանները տվել են 2,680 այդպիսի տրակտոր: Ուրալի մեքենաշինական գործարանը, Կրամատորի գործարանը, Լուգանսկի շոգեքարչերի գործարանը, Խարկովի տուրբինի գործարանը, ինքնաթիռներ պատրաստող ու մոտորային առաջնակարգ գործարանները, գնդակավոր առանցքակալների, գործիքների, դազգյահաշինական գործարանները, —այս բոլորը մենք

կառուցել ու ավարտել ենք այս տարիների ընթացքում:

Հսկայական չափով ընդարձակվել են այսպես կոչված հին գործարանները: Յես «այսպես կոչված եմ» ասում նրա համար, վոր հազիվ թե մնացած լինի թեկուզ մեկ գործարան, վորը վերակառուցված չլինի, ըստ վորում, վորպես կանոն, հիմնական ֆոնդերն ավելացել են 2—3 և ավելի անգամ:

Թե վորքան է փոխվել մեր մեքենաշինության արտադրանքը, յերևում է այն բանից, վոր միութենական ձեռնարկությունների գծով մեքենաշինություն 1934 թվականի 9 միլիարդ ուսբյու արտադրանքի մեջ 1930 թվականից հետո յուրացված նոր արտադրանքը կաղմում է համարյա 6 միլիարդ ուսբյու, այսինքն ամբողջ արտադրանքի համարյա յերկու յերրորդական մասը:

Ներկայումս՝ հազվադեպ բացառությամբ՝ մեր Միության կարիքների համար անհրաժեշտ համարյա վողջ սարքավորումն ու բոլոր մեքենաներն արտադրվում են մեր գործարաններում:

Ներմուծման այն թվերը, վոր բերեց ընկ. Ռոզենգոլցը, ցույց են տալիս, վոր մեքենաների ու սարքավորման ներմուծումը

վերջին տարիների ընթացքում ընկնում է : 1930 թվականին մենք 372 միլիոն ուռբլու մեքենաներ ենք քննարկում, 1934 թվականին՝ 452 միլիոն ուռբլու, իսկ 1934 թվականի 11 ամսվա ընթացքում՝ միայն 48 միլիոն ուռբլու : Ըստ վորում, ինչպես յես ասացի, խորհրդային մեքենաշինության արտադրանքը այս տարիների ընթացքում աճել է՝ 3,8 միլիարդ ուռբլուց հասնելով 9,8 միլիարդ ուռբլու :

Ընկ . Ստալինը մեր կուսակցության 17-րդ համագումարում ասում էր, թե՝ մեքենաշինությունը—դա մեր ժողովրդական տնտեսության վերակառուցման բանալին է : Այդ նշանակում է, վոր մեքենաշինությունը տարեցտարի պետք է ավելի ու ավելի մեծ քանակությամբ մեքենաներ, արքայություն ու մեխանիզմներ տա՝ լավագույն վորակի ու բավարար քանակությամբ : Մեքենաշինությունը պետք է վերակառուցի ժողովրդական տնտեսության բոլոր ճյուղերը և խորհրդային Միության պաշտպանության համար տա անհրաժեշտ վորջ սպառազինում : Նա պետք է տա ամենակատարելագործված մեքենաներ՝ աշխատածավալ պրոցես-

ները, ֆիզիկական ծանր աշխատանքները, շինարարական աշխատանքները մեքենայացնելու համար : Մենք մինչև այժմ ել դեռ շինարարությունը կատարում ենք բանվորների հսկայական մասսայով : Այդ թանգ է նստում ու յերկար է տևում : Այստեղ պետք է ասպարեզ տրվի մեքենայացմանը :

Հատկապես սուր է դրված տրանսպորտի բոլոր տեսակների սպառազինման հարցը : Վորջ վորքի համար դադարիք է, վոր տրանսպորտը ներկայումս նեղն է զցում ժողովրդական տնտեսությանը : Հսկայական քանակությամբ մետաղ, վառելիք, շինանյութեր, պատրաստի սպրանքներ քնում են տեղերում և փոխարդման են սպասում : Ծանր Արդյունաբերության ժողկոմատի գծով քննցված են ավելի քան 450 հազար վազոն չփոխադրված բեռներ : Այդ բեռների հսկայական կարիք կա : Առանց այդ նյութերի ժողովրդական տնտեսության՝ հատկապես ծանր արդյունաբերության մեջ չի կարող զարգացման նորմալ ընթացք լինել : Ծանր արդյունաբերությունը պետք է անվերապահորեն կատարի տրանսպորտի ասպարիզում կուսակցության ու կառավարության կողմից նրա վրա դրված պարտավորությունները : Նա պետք է 1935 թվականին յերկա-

Թուղային տրանսպորտին տա 80,000 վազոն, 1,485 շագենքարչ, վողջ անհրաժեշտ սարքավորումը, պահեստի մասեր և ուղիներ: Այս վիթխարի ծրագիրը կատարելու համար մենք մոբիլիզացիայի յենթարկեցինք առաջներում վազոններ չարտադրող գործարաններ: Ծանր արդյունաբերության համար պատվի դարձե է հանդիսանում տրանսպորտին վերաբերյալ ստալինյան պատվերի կատարումը:

Առաջին անգամ մեր դադդյահաշինական գործարաններն առաջավոր, ժամանակակից դադդյահաշինության իրավունքի քննություն են բռնում: 1935, 1936 և 1937 թվականներին նրանք պետք է 10 հազարից ավելի դադդյահաներ տան ավտոմոբիլային ու ավիացիոն արդյունաբերության համար, պետք է տան հսկայական քանակությամբ դարբնոցամալիչային և այլ սարքավորում, վորը մինչև այժմ մենք չենք արտադրում:

Այս ծրագրի կատարումը պատասխան կլինի ընկ. Ստալինին, վորը XIV կուսհամագումարում ստաց.

«Մենք ցանկանում ենք արտադրել վաչ միայն ավտոմոբիլներ, այլև ավտոմոբիլներ արտադրող մեքենաներ»:

Մենք համոզված ենք, վոր պատասխանը

կտրվի, վոր դադդյահաշինությունը քննություն են բռնել և: Դադդյահաշինությունը ներկայումս կատարվում է վողջ միայն դադդյահաշինական գործարաններում, այլ դադդյահաների կեսից ավելին արտադրվում է հատկապես սալտպանության վրա աշխատող գործարաններում և մյուս մանր ու խոշոր գործարաններում: Խժեվակի գործարանի «Ուղմուր» մարկան, Տուլայի գործարանի դադդյահաները, հարատուրեն կանգնած են իմպորտային դադդյահաների կողքին:

Ճշգրիտ մեքենաշինությունը և ուստիկան նույնպես աճել են այս տարիներին ընթացքում: Նրանց արտադրանքը 1930 թվականի 72 միլիոն ուրբուց 1934 թվականին հասել է 212 միլիոն ուրբուց: Սակայն այդ քիչ է այն պահանջների համեմատությամբ, վոր ներկայացնում են նրանց ժողովրդական տնտեսությունը և յերկրի պաշտպանությունը:

Չի կարելի նույնտեսական ու գիտական արտադրություն վարել առանց ուստիկայի ու չափող գործիքների: Մեր մեքենաշինությունն այս ճյուղերի դարգացումը պետք է ամեն կերպ արագացվի, այլուպես մենք կաշխատենք աչքի չափով, իսկ աչքի չափով

աշխատանքը վոչ մի կերպ չի կարող բա-
վարարել մեզ :

Մեքենաշինությանն այս տարի շինարա-
րական մեխանիզմների հսկայական պատվեր
է տրված՝ 164 միլիոն ռուբլի գումարով :
Այդ պատվերը պետք է կատարվի, ինչ գնով
եւ թեկուզ լինի : Ժամանակն է, ընկերներ,
լրջորեն դրադվելու մեր շինարարական աշ-
խատանքների մեքենայացմամբ :

Մեքենաշինության արտադրանքի պլանը
1935 թվականի համար սահմանված է
11.267 միլիոն ռ. : Այդ գումարի մեջ ար-
դեն չի մտնում տեղական արդյունաբերու-
թյան արտադրանքը, վորը 1935 թվականին
անջատվեց մեզանից : Մեր վորջ ժողովրդա-
տնտեսական պլանի կատարումը հսկայական
չափով կախված է մեքենաշինության պլա-
նի կատարումից : Մեքենաշինության մեջ
մենք ունենք բոլոր նախադրյալները 1935
թվականի պլանը, ինչպես և յերկրորդ հըն-
գամյակի վորջ պլանը կատարելու համար :
Մենք հիանալի գործարաններ ենք կառու-
ցել, տեխնիկայի յուրացումը վատ չի ըն-
թանում, սակայն մեքենաշինության մեջ
մենք հսկայական ռեզերվներ ունենք : Այդ
ռեզերվները բանվորական ուժի վոչ-լրիվ
ոգտագործման մեջ են գտնվում, սարքա-

վորման վոչ-լրիվ ոգտագործման մեջ, նյու-
թերի ու նախ և առաջ մետաղի վոչ տնտես-
վար ծախսման մեջ : Պարապ շարժումները
մեղանում աներևակայելի յեն : Ժամանակի
չափազանց խոշոր մասը դադդյահն աշխա-
տում է ապարդյուն կերպով, քերծելով
ջրդեղված մակաշերտը, մինչդեռ այդ մա-
կաշերտը պետք է նվազագույն պարապ շար-
ժումով ոգտագործվի :

Մինչև այժմ մեր մեքենաշինության բո-
լոր մեղքերը ծածկում եր մետաղի դեֆի-
ցիտը, իսկ այժմ, յերբ մետաղ ավելի շատ
ունենք, իսկ ապագայում եւ ավելի շատ
կունենանք, մեքենաշինությունն ստիպված
կլինի մի լավ թափ տալ իրեն : Պետք է
պարտաստ լինի այսոք ևեթ մեծ քանա-
կությամբ մետաղ վերամշակելու, իսկ հե-
տևապես մեծ քանակությամբ մեքենաներ
ու սարքավորում արտադրելու համար :

Մեքենաշինությունը, կուսակցության
17-րդ համագումարում ընկ. Ստալինի տը-
ված ցուցումները կատարելու համար, պետք
է տա այնքան դադդյահն, սարքավորում և
մեխանիզմ, վորքան պահանջում է մեզանից
յերկիրը : Ըստ վորում այդ մեքենաների,
սարքավորման ու մեխանիզմների վորակն ու
կառուցվածքը պետք է անթերի լինեն : Մե-

քենաների կոնստրուկցիան պետք է անընդ-
ճատ կատարելագործվի: Պետք է փոխ առ-
նվեն ամերիկյան ու յեմբրուպական տեխնի-
կայի բոլոր լավագույն նմուշները և գործ-
ծադրվեն մեղանոմ ու հետագայում համար-
ձակորեն կատարելագործվեն: Այստեղ ամե-
նավտանգավորը տեղում մնալն է: Այստե-
ղից ել կոնստրուկտորի հսկայական դերը:
Կոնստրուկտորը մեքենայի հոգին է: Այն-
քան, վորքան մենք կառուցել ենք գործա-
րաններ, կազմակերպել ենք արտադրու-
թյունը, արտադրովող մեքենաների հետագա
կատարելագործումն ու նոր կոնստրուկցիա-
յի մեքենաների արտադրությունը կախված
է կոնստրուկտորից: Կոնստրուկտորն այսօր
մեղանոմ արտադրության մեջ դեռ չի
գրավում իրեն պատշաճ տեղը: Մեր մեքե-
նաշինության մեջ իր տեղը չի գրավել դեռ
ևս նաև վարպետը: Իսկ չե՞ վոր նրանից է
կախված այն, թե մեքենան լի՞նչպիսի վորա-
կի դուրս կգա: Կոնստրուկտորը և վարպետը
պետք է կենտրոնական դեմքը դառնան ձեռ-
նարկության մեջ: Հասկանալի չէ, վոր
կոնստրուկտորը նոր մեքենաների կոնս-
տրուկցիաներ մշակելիս պետք է յեղնի այն
բանից, վոր այդ մեքենան արտադրության
մեջ կարելի լինի գործադրել գոյուլթյուն

ռենեցող սարքավորման հիմքի վրա: Ձեռ-
նարկության արտադրական բաժնի կողմից
մանրադնին կերպով պետք է մշակվի տեխ-
նոլոգիական պրոցեսը:

Մեր մեքենաների վորակը դեռ մինչև
պիժմ ել միշտ չէ, վոր իր դիրքի բարձրու-
թյան վրա չէ գտնվում: Մենք այստեղ հա-
ճախ հանդիպում ենք արտաքինի խայտա-
ռակ հարթարման: Յես Բադվում տեսել եմ
մեր «Բորեց» գործարանի կոմպրեսորները,
վորոնք աշխատում են արտասահմանյան
կոմպրեսորների կողքին: Աշխատանքի վո-
րակի տեսակետից մեր կոմպրեսորը չի դի-
ջում արտասահմանյան կոմպրեսորին, սա-
կայն արտաքին հարթարման տեսակետից
խայտառակ կերպով անսիուլթ է պատրաստ-
ված: Յես մեր Կրամատորի հին գործարա-
նի արտադրած վերամբարձիչ մեքենաները
տեսել եմ Մադնիտիայում և Կուզնեցկի
գործարանում, ըստ վորում վատ մոնտաժի
հետևանքով, դատարկ բաների հետևանքով,
վերամբարձիչները չենին աշխատած, իսկ
հայթայթողները չենին հետաքրքրվում դե-
րանով:

Հարկավոր է յուրացնել՝ վերջապես,
այն, վոր մեր բաց թողած արտադրանքը
պետք է կոմպլեկտավորված լինի և տե-

սլաշման թալրճը վորակիլ, իսկ այն գործա-
րանը, վորն անհամապատասխան վորակիլ և
չկոմպլեկտավորված արտադրանք ե տա-
լիս, կխախտառակի իրեն ամբողջ յերկրում:

Մեր մեքենաշինարարները մեկ դժբախ-
տություն ևս ունեն: Յերբ նրանց պատվեր-
ներ են առաջարկում, նրանք շատ հաճախ
հարց են դնում այն մասին, թե այդ պատ-
վերներն իրենք չեն կարող ընդունել և կա-
տարել, քանի վոր դադգյահների պակաս
ունեն: Ըստ վորում՝ իրբև կանոն, ստուգ-
ման ժամանակ պարզվում ե, վոր յեղած
դադգյահներն ամենեկին լրիվ չափով բեռ-
նավորված չեն, և ճնշում գործ դնելուց հե-
տո պատվերներն ընդունվում և կատար-
վում են: Յեա չեմ ցանկանում, ընկեր-
նե՛ր, անարգել շատ գործարանների ամ-
բողջ յերկրի առաջ, աակայն կասեմ, վոր
մենք ունենք գործարաններ, վորոնք առա-
ջավոր են համարվում, իսկ սարքավորումն
ոգտաագործում են վոչ ավելի, քան 50—60
սոկոսով: Շատ հաճախ այդ գործարաններն
աղաղակում են, թե իրենց դադգյահները
չեն բավականացնում: Այս խախտառակ յե-
րևույթին պետք ե վերջ դնել:

Մեր մեքենաշինարարները դեռևս բավա-
կանաչափ զարգացած ճաշակ չունեն դեպի

նոր կոնստրուկցիաները, դեպի նոր մեքե-
նաները, մեխանիզմների կատարելագործ-
ման նկատմամբ, իսկ առանց դրան անխու-
սափելի յեն հետ մնալն ու լճացումը: Նը-
ման կոնսերվատիզմի դեմ պետք ե ամենա-
վըճռական պայքար ծավալվի:

Այս տարիների ընթացքում մենք հսկա-
յական քանակությամբ նոր արտադրու-
թյուններ ենք յուրացրել: Այս տարիների
ընթացքում մենք մեքենաշինության մեջ
վատ կադրեր չենք կոփել, այստեղ մենք
ունենք լավ արտադրական աշխատողներ և
վոչ վատ կոնստրուկտորներ: Սակայն, վոր-
պեսզի այդ ինժեներները, կոնստրուկտոր-
ները զինված լինեն ժամանակակից տեխնի-
կական գիտելիքներով, նրանք պետք ե ա-
նընդհատ կատարելագործեն իրենց գիտե-
լիքները:

ԾԱՆՐ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ԲԱԶԱՆ Ե

Ահա, ընկերնե՛ր, ինչպե՛ս ենք աշխա-
տել մենք այս չորս տարվա ընթացքում ծա-
նր արդյունարեւություն ստեղծելու հա-

մար, բայց մենք ծանր արդյունաբերությունը կառուցել ենք վե՛ր թե սարգապես նրա համար, վոր այն կառուցած լինենք հենց իր ծանր արդյունաբերության համար, այլ կառուցել ենք, վոր նա կատարի իր դերը, վորպես ժողովրդական տնտեսության մյուս բոլոր ճյուղերի վերակառուցման բաղան, փոխադրելով նրանց և առաջին հերթին գյուղատնտեսությունը, արտահայտվելով Լենինի խոսքերով՝ «մեքենայական արտադրության» վրա:

Անցնենք այն հարցին, թե ծանր արդյունաբերությունն ինչպես է մատակարարել գյուղատնտեսությանը: Չորս տարվա ընթացքում ծանր արդյունաբերությունը գյուղատնտեսությանը սվել է՝

Անվավոր տրակտոր 240,000 հատ.

Թրթուրավոր տրակտոր 8,377 հատ.

Բեռնատար ավտոմոբիլ 43,535 հատ.

Մարդատար ավտոմոբիլ 8,690 հատ.

Կոմբայնի մոտոր 30,103 հատ.

Լենինի կուսակցության կառուցած ավտոմոբիլային ու տրակտորային գործարանները չորս տարվա ընթացքում գյուղատնտես-

տեսությանը տվել են 4,800 հազար ձիու ուժի տրակտոր և կոմբայնի մոտոր:

Իսկ դուք հիշո՞ւմ եք, թե ինչպե՛ս վրադիմիր Բլյիչը յերազում եր 100 հազար տրակտորի մասին:

Ծանր արդյունաբերությունն այդ ավտոմոբիլներին ու տրակտորներին համար տվել է.

Կերոսին 5,840 հազ. տ.

Լիզոլոյին 720 հազ. տ.

Բենզին 687 հազ. տ.

Ավտոլ 500 հազ. տ.

Ծանր արդյունաբերությունը չորս տարում գյուղատնտեսությանը մատակարարել է.

Հացահատիկային տրակտորաբաշ	248,599	հատ
գութան	898,055	»
» » կոբալտներով	455,616	»
Ձիաբաշ գութան	96,533	»
Տրակտորաբաշ շարքացան	109,176	»
Ձիաբաշ	3,531	»
Բամբակի կուլտիվատոր	204,716	»
Ձիաբաշ խոտհունձ մեքենա	30,424	»
Կոմբայն	99,825	»
Խուրձկապ հնձող մեքենա	94,886	»
Հնձող ու դիզոլ մեքենա		

Վուշ գոգ լայնաբերան մեքենա . . .	2,134	հատ
Յեզիպացորենի պիլեր . . .	7,257	»
Տրակտորային կալսիչ . . .	61,758	»
Զիով բանող . . .	6,521	»
Ճակնդեղահան մեքենա . . .	2,331	»

Ծանր արդյունաբերությունը խորհանդեսային և կոլտնտեսային դաշտերի համար պարարտանյութ և արտադրել .

Սուպերֆոսֆատ . . .	2,677	հազ. տ.
Ֆոսֆորային փոշի . . .	1,204	»
Աղտային պարարտանյութեր (ամոնիում սուլֆատի վերածած) . . .	485	»
Հում սիլվինիտ . . .	1,507	»
Վնասատուների դեմ պայքարելու միջոցներ են արտադրված ընդամենը (1920-27 թվերի գներով) . . .	64,6	միլ ա.

Այսպիսով, ծանր արդյունաբերությունը 4 տարվա ընթացքում գյուղատնտեսությանը տվել և ընդամենը ավելի քան 4 միլիարդ ռուբլու գյուղատնտեսական մեքենաներ, տրակտորներ, ավտոմոբիլներ, մետաղահատ դաղդյահներ, նավթի շարժիչներ, լոկոմոբիլներ, զանազան սարքավորում, պրոկատ, մետիզ և վնասատուների դեմ

պայքարելու միջոցներ, տրակտորների ու ավտոմոբիլների վառելանյութեր :

Այդ ժամանակամիջոցում գյուղատնտեսությանը տրվել և մետաղով հաշված, վորպես մեքենա, տրակտոր, ավտոմոբիլ, պրոկատ, մետիզ 3,600 հազար տոնն մետաղ, վորից 730 հազար տոնն ընտիր և բարձրորակ մետաղ :

Զորս տարվա ընթացքում այդպես և կատարել ծանր արդյունաբերությունն իր պարտականությունը գյուղատնտեսության վերակառուցման նկատմամբ : Ինչպես տեսնում եք, քիչ բան չի արված, մանավանդ յեթե նկատի առնենք, վոր այդ կատարվել և այն շրջանում, յերբ կառուցվում եր ծանր արդյունաբերությունն ինքը : Ներկայումս և հաջորդ տարիներում ծանր արդյունաբերությունն ի վիճակի չե լիովին ապահովել մեր գյուղատնտեսության ամբողջ պահանջը : (Ծափեր) :

Զորս տարվա ընթացքում ծանր արդյունաբերությունը Հաղորդակցության ծանապարհների ժողկոմատին տվել և՝

Շոգեքար . . .	3,780	հատ
(վորից . . .)	4 ֆ. ձ. 250	հատ
Ապրանքատար վազոն . . .	35,590	հատ

Մարդատար վագոն	4,890 հատ,
Ջերմաքարշ	12 հատ,
Ելեկտրաքարշ	37 հատ,
Իկոսեր	15 միլիոն տ:

Վորն ապահովում է 20 հազար կիլոմետր ուղու ուղղումը:

Պրոկատ	983 հազ. տ.
Յերեսի ու ասառուի մետաղ	533 հազ տ.
Հենակ	72,800 տ.
Գնդերիթ	9,600 »
Գամ	36, 200 »
Հեռագրաթիկ	34, 400 »
Ճօպան	4. 200 »

Չորս տարվա ընթացքում Հաղորդակցության ծանապարհների Ժողկոմատին տրվել է ավելի քան 6200 հազար տոնն մետաղ անմիջականորեն վորպես չողեքարշ, վագոն, ուեյր ու այլ մեքենաներ, սարքավորում, մետաղ ու խողովակ:

Ծանր արդյունաբերությունը չորս տարվա ընթացքում Հաղորդակցության ծանապարհների Ժողկոմատին տվել է 76,5 միլիոն տոնն ածուխ և 10,6 միլիոն տոնն նավթային վառելանյութ:

Ընդամենը 3 միլիարդ ռուբլու մեքենա, սարքավորում ու վառելանյութ:

Դա, իհարկե, այնքան ել քիչ չէ, բայց բավական չէ՝ համեմատած Հաղորդակցության ծանապարհների Ժողկոմատի պահանջի հետ: Ծանր արդյունաբերությունը 1935 թվականին Հաղորդակցության ծանապարհների Ժողկոմատին պետք է տա շատ ավելի և՛ շարժական կազմ, և՛ մետաղ, և՛ վագոն, և՛ Հաղորդակցության ծանապարհների Ժողկոմատին անհրաժեշտ ամեն ինչ:

Յերկաթուղային տրանսպորտը շատ մեծ նշանակություն ունի ծանր արդյունաբերություն համար: Առանց տրանսպորտի կանոնավոր սպասարկման ծանր արդյունաբերությունը չի կարող վարզանալ: Տրանսպորտում տեղի ունեցող նույնիսկ նվազագույն խափանումները տեսնով են համակում մեր ամբողջ արդյունաբերությունը:

Ծանր արդյունաբերությունը պետք է սպասարկի Հաղորդակցության ծանապարհների Ժողկոմատին, նա պետք է տա վերջինիս այն ամենը, ինչ վոր անհրաժեշտ է, բայց թող ներելի լինի ինձ բարեկամական քննադատություն կրթով ասել, վոր Հաղորդակցության ծանապարհների Ժողկոմատը ևս պետք է ավելի լավ սպասարկի ծանր արդյունաբերությունը, քան սպասարկում է այսօր (ծափեր) և Հաղորդակցության ծա-

նապարհների ժողկոմատը պետք է ավելի լավ ոգտագործի նրան տրվող վազոնները, չոգեքարչերը և սարքավորումը, քան այսօր: (Ձայներ տեղերից—«Ճիշտ է»):

Միանշամայն անբավարար պետք է համարել վազոնների ոգտագործումը մեր յերկաթուղայինների կողմից, յերբ վազոնը մի ժամում անցնում է ամենաշատը 5 կիլոմետրը և այդպիսով մի որում անցնում է ամենաշատը 120 կիլոմետր: Վազոնների այդպիսի ոգտագործումը վոչնչով չի կարելի արդարացնել:

Ծանր արդյունաբերությունը չորս տարվա ընթացքում թեթեւ, սննդի ու անտառային արդյունաբերությանը, ճանապարհային շինարարությանը և կապին մատակարարել է 2 միլիարդ 400 միլիոն ռուբլու ծովային ու դետային նավեր:

Ինչպես տեսնում եք, ծանր արդյունաբերությունն զբաղվել է ժողովրդական տնտեսության բոլոր ճյուղերի վերադինամով, ընդ վորում տարեցատարի ավելի շատ է մատակարարել ժողովրդական տնտեսության մյուս ճյուղերին և ավելի ու ավելի պակաս է տրվել հենց ծանր արդյունաբերության զինավորմանը: Որինակ, 1934 թըվականին Ծանր Արդյունաբերության ժող-

կոմատի մեքենաշինությունը տվել է 6 միլիարդ 700 միլիոն ռուբլու ապրանքային արտադրանք, դրանից ծանր արդյունաբերությանը տրվել է միայն 2.130 միլիոն ռուբլու, կամ մեքենաշինության ամբողջ արտադրանքի 32 տոկոսը, իսկ մյուս 4 միլիարդ 570 միլիոն ռուբլու արտադրանքը՝ մեքենաշինության ամբողջ արտադրանքի 68 տոկոսը, տրվել է ժողովրդական տնտեսության մյուս ճյուղերին:

Այս տարիների ընթացքում ծանր արդյունաբերությունն արտադրել է ավտոմոբիլ, տրակտոր, ինքնաթիռ, տանկ, չոգեքարչ, դիզել, լոկոմոբիլ, նավթային շարժիչ և այլն 34 միլիոն ձիու ուժի ընդհանուր կարողությամբ:

Նախապատերազմյան արդյունաբերության շարժիչների կարողությունը 1913 թըվին կազմել է մոտ 3 միլիոն ձիու ուժ:

ԼԱՅՆ ՍՊԱՌՄԱՆ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐԻ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ծանր արդյունաբերությունն զբաղվել է վոչ միայն մետաղաձուլական գործարաններով, տրակտորներով ու այլ մեքենանե-

ըով, այլև տվել է յերկրին լայն սպառման արտադրանք: Այս տարիներին ընթացքում նա տվել է.

Թուջե ամանեղեն	59,2 հազ. տոնն.	
Յերկաթի »	101,6 »	»
Գերանդի.	14,468 »	հատ
Կերոսինկա	2,349 »	»
Պրիմուս	635 »	»
Դանակ ու պատառաքաղ	14,935 »	զույգ
Կերոսինի լամպ	4,405 »	հատ
Ելեկտրոկապ	130,6 միլիոն հատ	
Ելեկտրոջեռուցիչ սարք	11,211 հազ. ուղարկու	
Հեծանիվ	594,6 »	հատ
Գրպանի ժամացույց	328,1 »	»
Սեղանի դարթուցիչ	1,727,8 »	»
Պատեֆոն	221,5 »	»
Պլաստիկա	8,1 միլ. »	
Կտրի մեքենա (ընտանեկին)	1,345,4 հազար.	
Ֆոտոապարատ (8×12)	1931 »	»
Չուսկ	889,5 »	զույգ
Յերկաթե ժահճակալ	1,263 »	հատ
Միս	45,8 »	տոնն
Բեղկենեկ	245,8 միլիոն զույգ	
Ներքաշնայու պլաստին	60,0 հազ. տոնն	
Մոմաթ	31,7 միլիոն մետր	
Կահույքի գործվածք	5,412 հազ. »	

Պլաստիկ մասսաներից իրեր

(ատամի վրձին, սանր, խաղալիք, պիսուսներ և այլն)	81,5 միլիոն ուղարկու
Ներկեր (լակ, սնիրին և այլ	
Ջիմիկատներ)	59 1 միլիոն ուղարկու
Կերոսին	4,148 հազ. տոնն

Չորս տարվա ընթացքում լայն սպառման ապրանք է տվել ընդամենը 4,653 միլիոն ուղարկու:

Այդ, իհարկե, բավական չէ: Մեր կուսակցության Կենտրոնական Կոմիտեն և ընկ. Ստալինը մեր ծանր արդյունաբերությունից պահանջում են, վոր նա ավելի զբաղվի լայն սպառման առարկաների արտադրությամբ, և նրանք իրավացի յեն, վորովհետև ծանր արդյունաբերությունը չափ ավելի հնարավորություններ ունի ավելի մեծ քանակությամբ լայն սպառման առարկաներ տալու, քան տալիս է այսօր: Սակայն լայն սպառման առարկաները պետք է չափաբարձրորակ լինեն: Նկատի ունեցե՛ք, վոր մեր յերկրի միլիոնավոր ու տասնյակ միլիոնավոր մարդիկ մեր արդյունաբերության մասին դատելու յեն նայած այն հանդամանքին, թե լայն սպառման ինչպիսի առարկաներ ենք հրամցնում մենք նրանց:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՀԱՐՑԵՐԸ

Ծանր արդյունաբերության մեջ աշխատում են 6 միլիոն 111 հազար բանվոր, տեխնիկ, ինժեներ, տնտեսավար, բանմատալարարման բաժնի աշխատողներ, գիտական աշխատողներ և նրանց սպասարկող անձնակազմ՝ այդ թվից մոտ կես միլիոն հոգի կին։ Աշխատավարձի ամսական ֆոնդը կազմում է 1 միլիարդ 94 միլիոն ռուբլի։

Այդ հսկայական բանակի համար պետք էր կառուցել բնակարաններ, դպրոցներ, հիվանդանոցներ, մանկական հիմնարկներ, սկումբներ, ճանապարհներ և այլն։ Մի խոսքով՝ պետք է կառուցել նոր քաղաքներ, մի բան, վոր մենք ասել ենք և առնում ենք։ Այս տարիների ընթացքում մենք կառուցել ենք Մադնիտոգլոսկը, Ստալինսկը, Բեբեդնյակին, Չելյաբինսկի լավարդույն մասը, Սոլիկամսկը, Ստորին Տադեյևը և անվային չրջանների քաղաքները։ Առ 1-ն հունվարի 1931 թ. ծանր արդյունաբերության բնակարանային տարածությունը կազմում էր 11 միլիոն 700 հազար քառ. մետր, իսկ առ 1-ն հունվարի 1935 թվականի կազմում է 23 միլիոն քառ. մետր, 196 տոկոս ավելի՝ համեմատած 1930 թվականի

հետ, ընդ վորում անվային արդյունաբերության մեջ բնակարանային տարածությունն ավելացել է 81 տոկոսով, նավթարդյունաբերության մեջ՝ 36 տոկոսով, սև մետաղաբերության մեջ՝ 186 տոկոսով, մեքենաշինության մեջ՝ 200 տոկոսով, ընդհանրապես արդյունաբերության մեջ՝ 325 տոկոսով և մյուս ճյուղերում՝ 48 տոկոսով։ Այս չորս տարվա ընթացքում ծանր արդյունաբերության սոցիալ-կենցաղային և կոմունալ շինարարության մեջ ներդրվել է 3 միլիարդ 200 միլիոն ռուբլի։ Սակայն այդ բնագավառում մեր առջև դեռ հսկայական խնդիրներ են կանգնած։ Մենք պետք է բերանակարանով ապահովենք մեր բանվորներին, ինժեներներին, տեխնիկներին ու ծառայողներին, այն ել լուսավոր, հարմար և բավ բնակարաններով։ Մշակվել են Մադնիտոգլոսկ և Տադեյև քաղաքների շինարարության նոր նախագծեր և այդ նախագծերի համաձայն կառուցվելու յեն իսկական, բառիս բուն իմաստով սոցիալիստական քաղաքներ։ Այս տարի բնակարանային կենցաղային շինարարությանը հատկացվում է 920 միլիոն ռուբլի։ Այս տարիների ընթացքում բանվորների աշխատավարձն ավելացել է 76,9 տոկոսով, վորից՝

Մեքենաշինութեան ասպարէզում	67,9 տոկոսով:
Ելեկարողականների գծով	68,1 տոկոսով:
Քիմիական արդյունաբերության	
մեջ	61,5 տոկոսով:
Նավթադուրերի արդյունաբերության գծով	96,5 տոկոսով:
Մետաղաբերականների գծով	87,2 տոկոսով:
Ածխադուրերի արդյունաբերության ասպարէզում	94,2 տոկոսով:
Ցերկաթահանքային արդյունաբերության գծով	110,9 տոկոսով:

Ինժեներա-տեխնիկական կազմի աշխատավարձն ավելացել է 77 տոկոսով: Այս չորս տարվա ընթացքում շատ բան է արված աշխատավարձը ճիշտ հիմքերի վրա դնելու և հավասարեցման դեմ պայքարելու ուղղությամբ, վորովհետև չորս տարի առաջ հավասարեցումն իշխում էր մեր արդյունաբերության մեջ, բայց և այնպես առայժմ նրան դեռ վերջ չի տրվել: Այն, ինչ վոր կոչվում է միջին աշխատավարձ, վոր միայն չի նպաստում աշխատանքի արտադրողականության ավելացմանը, այլ ընդհակառակը՝ նրա արդեւական է: Աշխատանքի արտադրողականության բնագավառում մենք զգալի հաջողություններ ունենք՝ 49 տոկոս աճում: Սակայն, յեթե

մենք վերջ տանք հավասարեցմանը, միջին աշխատավարձին և անցնենք պրոգրեսիվ գործավարձին, ապա աշխատանքի արտադրողականությունը և աշխատավարձը կը բարձրանան ավելի մեծ չափով:

Մենք աշխարհումս միակ յերկիրն ենք, վոր ունենք 7-ժամյա աշխատանքային ուր, սակայն այդ 7 ժամն այսուր լրիվ չի ոգտագործվում: Աշխատավարձի ճիշտ կազմակերպումը լավագույն լծակ կհանդիսանա աշխատանքի արտադրողականությունը բարձրացնելու համար: Այնտեղ, վորտեղ ճիշտ է կազմակերպված աշխատավարձը, այնտեղ մենք ապշեցուցիչ արդյունքներ ունենք: Վերցնում եմ միայն յերկու գործարան՝ Մակեյեվկայի ընկ. Կիրովի անվան մետաղաձուլական գործարանը և Մոսկվայի «Սերպ ի Մորոտ» գործարանը: Վերջին գործարանում ընդհանուր արտադրանքը չորս տարում ավելացել է 82 տոկոսով, մինչդեռ բանվորների թիվը նվազել է 22 տոկոսով: Աշխատանքի արտադրողականությունը բարձրացել է 134 տոկոսով: Դա արդյունք է այն մեծ աշխատանքի, վոր կատարվել է թե՛ արտադրությունը կազմակերպելու, և թե՛ առաջատար պրոֆեսիաների ֆոնդ աղանձնացնելու ուղղությամբ: Մոսկ-

վայի «Սերպի Մուրտ» գործարանի մարտենյան ցեխի բանվորի միջին աշխատավարձը 1934 թ. 3-րդ. յեռամսյակում կադմում էր 261 ռ., նոյեմբերին՝ 271 ռուբլի, իսկ 8-րդ. կարգի պողպատաձուլին այդ ժամանակաշրջանում ստացել է 550 և 705 ռ.: Պողպատաձուլի ոգնականն ստացել է 350 և 374 ռուբլի: Այդպիսով միջինը 261 ռ., իսկ պողպատաձուլին ստանում է 705 ռ.: Ահա թե ինչոմն է բանը, ահա թե ինչու ընկ. Ստեպանովը կարողացել է միաժամանակ բարձրացնել և՛ աշխատանքի արտադրողականությունը և՛ աշխատավարձը:

Նույնը մենք տեսնում ենք Մակեյեվկայի Կիրովի անվան գործարանում: Այդտեղ ընկեր Գվախարիային հաջողվել է հասնել այն դրուժյան, վոր նա արտադրում է մեր յերկրում ամենաեթան թուջը և տալիս է ամենաբարձր աշխատավարձը: Մակեյեվկայի գործարանի դոմնայի ցեխի պետը վաստակում է 2—2,5—3 հազար և ավելի՝ նայած թե ինչպես է կատարում նա իր պլանը: Այդպես են վաստակում նաև բանվորները:

Այս տարիների ընթացքում մենք ստեղ-

ծել ենք պարենային նշանակալից բազա: Մեր բանմատակարարման բաժինները բավականաչափ նշանակալից միջոցներ ունեն:

ԾԱՆՐ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՒՏԱԿՈՒՄՆԵՐԸ

Ընկ. Ստալինն իր նշանավոր վեց պայմաններում մատնանշեց, վոր անհրաժեշտ է արդյունաբերության մեջ տկուել կուտակել: Ի՞նչ ենք անում մենք այդ ուղղությամբ:

1931 թվականին ծանր արդյունաբերությունն ուներ 430 միլիոն ռուբլու չահույթ, 1934 թվականին ծանր արդյունաբերության չահույթը կազմում էր մի միլիարդ 336 միլիոն ռուբլի. աճումն ավելի քան յերեք անգամ:

Կուտակումներն աճման ամենամեծ տեմպին ունեն մեքենաշինության ասպարիզում: 1931 թվականին մեքենաշինությունը տվեց 122 միլիոն ռուբլի չահույթ: 1934 թվականին՝ 497 միլիոն: Մեքենաշինության ամենաչահալետ ճյուղերն են ավտո-տրակտորային ու ելեկտրո-տեխնիկական ճյուղերը: Շահույթի աճումն արդյունաբերության այդ ճյուղերում կազմում էր՝

1931 թվականին ավտո-տրակտորային արդյունաբերությունը տվեց 6 միլիոն ուղբլի չահուլթ, 1934 թվականին՝ 229 միլիոն ուղբլի: Ելեկտրոտեխնիկան՝ 1931 թվականին՝ 63 միլիոն, 1934 թվականին՝ 192 միլիոն: Ստալինգրադի և Պարկովի գործարանների տրակտորների արտադրությունը դեռ 1932 թվականին վնաս էր տալիս, իսկ 1934 թվականին այդ գործարաններին տրակտորների արտադրությունը, ինքնարժեքն իջեցվելու չնորհիվ, յուրաքանչյուր տրակտորին տվեց 400 ուղբլի չահուլթ:

Ծանր արդյունաբերության մեջ չահուլթի կուտակման և ամրոտիլացիայի ընդհանուր դոմարը 1931 թվականին կազմում էր 870 միլիոն ուղբլի, իսկ 1934 թվականին կազմում էր 2 միլիարդ 37 միլիոն ուղբլի:

Այս տարիների ընթացքում կատարվել է կազմակերպական հսկայական աշխատանք: Նախ փոքրացվեցին կոնկրետ դեկավարման համար միանգամայն անընդունակ մեծ միավորումները, ապա վերացվեցին: Կառավարման քառողակ սխստմի փոխարեն կազմակերպվեց յերկողակ սխստմ: Ֆանկցիոնա-

լությունը վերացվել է, բայց դեռ վոչ վերջնականապես:

Պայքար է մղվում, հաջողություններ են ձեռք բերվել, բայց դեռ հեռու յեն վոչընչացված լինելուց կառավարման գրասենեկային-բյուրոկրատիկ մեթոդները: Գլխավոր վարչություններից ու տրեսաներից հսկայական թվով աշխատողներ փոխադրվեցին ուղղակի ձեռնարկութունները, գործարանային վարչություններից՝ ցեխերը: Ծանր Արդյունաբերության Ժողկոմատի միավորումների նախկին պետերը, առանձին վարչությունների նախկին պետերն այժմ, վորպես դիրեկտորներ, նստած են գործարաններում և բավականաչափ լավ են աշխատում: Յես կարծում եմ, վոր այդ դիրեկտորներն այժմ ավելի գոհ են, քան այն ժամանակ, յերբ նրանք նստած էյին վարչության մեջ: (Ջայմեր՝ «Ճիշտ է»):

Փոխադրել կարելի յե, յեթե կադրեր կան: Մեր տեխնիկական բարձրագույն ուսումնական հաստատությունները, տեխնիկումները և բանֆակները չորս տարվա ընթացքում տվին 39 հազար ինժեներ, 50 հազար տեխնիկ, 60 հազար հոգի բանֆակներից և 347 հազար հոգի գործուաներից: Մեր տեխնիկական ԲՈՒՀ-երում, տեխնի-

կումներում, բանֆակներում և գործուսնե-
րում սովորում են 377 հազար հոգի. դրան-
ցից 91 հազարը կին: Դրանք մեր ապագա
կադրերն են:

Այս տարիների ընթացքում շատ բան է
արված կադրերի ստեղծելու համար: Մենք
կադրեր ունենք: Նրանց մեջ տաղանդավոր
մարդիկ քիչ չեն: Այստեղ յես չեմ հիշա-
տակի նրանց ազգանունները, վորովհետև
անկարելի չե բոլորին թվել:

Հարկավոր եր մեծ ջանք ու ճիշդ գոր-
ծադրել աղբյուրի կարճ ժամանակամիջո-
ցում հում նյութից պատրաստված մարդիկ
կերտելու համար: Դրա վրա մենք շատ դը-
լուխ կոտրեցինք: Մենք պատրաստեցինք
վոչ միայն ինժեներներ, տեխնիկներ, արն-
տեսագետներ, տնտեսավարներ ու հաշվա-
պահներ, այլև, նրանց հետ միասին, վոր
լիոնավոր բանվորներ: Հույս ունեմ, վոր
տնտեսավարներն այնպես չեն հասկանալ թե
այդ ասպարիզում ամեն ինչ արված է:
Վո՛չ, իհարկե, վո՛չ ամեն ինչ: Դեռ անհը-
րաժեշտ է աշխատել կադրերի վրա և ամե-
նադժխավորը՝ մեր ինժեներները, տեխնիկ-
ները, տնտեսագետները, տնտեսավարները
պետք է աշխատեն իրենց վրա, վորպեսզի
հետ չմթան:

Նկատի ունեցեք, վոր ով չի աշխատում
իր վրա, նա հետ է մնում: Մեր կադրերն
աճում են կոմունիզմի մեծ շինարարության
եպոխայում, նրանք բոլոր հնարավորու-
թյուններն ունեն իրենց գործի իսկական
վարպետները դառնալու:

ՀԱՍՆԵԼ ՅԵՎ ԱՆՏՆԵԼ

Ծանր արդյունաբերության մեջ առաջին
հնգամյակը մենք դերակատարեցինք, տա-
լով 109,6 տոկոս: Ծանր արդյունաբերու-
թյան 2-րդ հնգամյակի 2-րդ տարվա պլանը
մենք դերակատարեցինք, տալով 1934 թ. ժո-
ղովրդական տնտեսությանը 27 տոկոս աճ,
պլանով ուրվագծված 23 տոկոսի փոխարեն:
Մենք առաջին անգամ կատարեցինք ինք-
նարժեքի իջեցման ծրագիրը, իջեցնելով
ինքնարժեքը 7 տոկոսով:

Ծանր արդյունաբերությունն ամբողջ
թափով պայքար է մղում 3-րդ տարվա պլե-
լանը և ամբողջ յերկրորդ հնգամյակի պլա-
նը կատարելու համար:

Չորս տարի առաջ մեր ծանր արդյունա-
բերությունն սկսեց նոր գործարանների,
նոր հանքերի, նոր շախտերի և նոր երեկ-

տրոկայանների շինարարությունը վիթխարի չափով, զարգացնելով բուռն տեմպեր: Ընդամենը մենք յերակեստ ենք ունեցել մեր մեծ ուսուցիչ Լենինի «Հասնել ու անցնել» դրույթը և մեր առաջնորդ ընկ. Ստալինի այն ցուցումը, Վոր տվել է տնտեսավարների առաջին խորհրդակցություն ժամանակ, այն է՝ «Մենք հիսուն—հարյուր տարով յետ ենք մնացել առաջավոր յերկիրներին: Այդ տարածությունը մենք պետք է անցնենք տասը տարում»:

Ուրեմն ի՞նչ տեղ հաջողվեց դրավել մեզ համաշխարհային տնտեսություն մեջ:

Անցնենք փաստերին: Ածխարդյունաբերության ասպարիզում մեր յերկիրը 1930 թվականին դրավում եր հինգերորդ տեղը, իսկ 1934 թվականին դրավեց չորրորդ տեղը աշխարհում: Նավթի ասպարիզում այս բոլոր տարիների ընթացքում մենք հաստատուն կերպով դրավել ենք աշխարհում յերկրորդ տեղը: Թուջի ասպարիզում 1930 թվականի հինգերորդ տեղից մենք 1934 թվականին անցանք յերկրորդ տեղը. մեզանից առաջ է միայն Ամերիկան: Պողպատի ասպարիզում հինգերորդ տեղից անցանք յերրորդը: Տրակտորների արտադրություն ասպարիզում 1934 թվականի յերկրորդ

տեղից մենք 1934 թվականին անցանք առաջին տեղն ամբողջ աշխարհում: (Յերկարատև ծափեր): Ունեմք Յեկրպայում ամեմահոգր գյուղատնտեսական մեքենաշինությունը: Բեռնակիր ավտոների արտադրություն ասպարիզում մենք 1930 թվականի նոյեմբորդ տեղից 1934 թվականին բարձրացանք յերրորդ տեղն աշխարհում. մեզանից առաջ են Ամերիկան և Անգլիան: Ելեկտրոեներգիայի արտադրություն ասպարիզում 1913 թվականին մեր յերկիրը գտնվում եր 15-րդ տեղում, դեռ 1930 թվականին մենք դրավում եյինք 9-րդ տեղը, իսկ այս չորս տարվա ընթացքում մենք բարձրացանք աշխարհում յերրորդ տեղը և գտնվում ենք Անգլիայի հետ միևնույն մակարդակի վրա:

Այս տարիների ընթացքում, վոր կապիտալիստական բոլոր յերկիրներին համար հանդիսանում եյին ճգնաժամի շարունակությունը, մեր յերկրի ծանր արդյունաբերությունն առանց կանգ առնելու շարունակում եր իր հաղթական յերթը՝ ավելացնելով իր արտադրանքը 1928 թվականի հետ համեմատած ավելի քան չորս անգամ, մինչդեռ Ամերիկայի Միացյալ Նահանգները մինչև այժմ ել մնում են 1928 թվականի արտադ-

բուժյան 67 տոկոսի մակարդակի վրա, Գերմանիան՝ 81 տոկոսի, Ֆրանսիան՝ 84 տոկոսի և Անգլիան՝ 104 տոկոսի վրա:

Այն ժամանակ, յերբ մեր յերկրում վրչ մի գործազուրկ չկա, կապիտալիստական յերկիրներում ներկայումս գործազրկությունից տառապում են ավելի քան 22 միլիոն հոգի:

Ձարգացման տեմպը բնորոշելու համար կարելի չե բերել հետևյալ որինակը: Թուշի ձուլումը 5 միլիոնից 10 միլիոն տոնն հասցընելու համար Ֆրանսիային հարկավոր յեղավ 7 տարի, Գերմանիային՝ 10 տարի, Ամերիկային՝ 15 տարի, Անգլիային՝ 36 տարի, իսկ մեզ միայն չորս տարի: (ԲՈՒՈՑ ԾԱՊԻՐ):

Այժմ այդ չեն կարող ժխտել վորևե յերկրի քիչ թե շատ իրադեկ անձինք՝ սկսած թերթի ռեպորտյորներից մինչև հեղինակավոր տնտեսագետները և պետական գործիչները: Առավել ևս տարրորինակ ե թվում այն հայտարարությունը, վորն արել եր պարոն Հիտլերը 1934 թվի ապրիլի 16-ին՝ Բեռլինում գումարված Աշխատանքի կոնգրեսում:

«Այդ խորհրդային Ռուսաստանը, — ասում ե նա, — հիշեցնում ե այն մարդուն, վորը գնում ե ճահճով՝ հենված

ուժեղ մարդու թևին: Այդ խորհրդային Ռուսաստանը շարունակ հենվում ե կապիտալիստական պետությունների թեվին. նա կապիտալիստական պետություններից վերցնում ե իր բանվորական ուժը, վերցնում ե ինժեներներ ու մեքենաներ, վերցնում ե ամեն ինչ»:

«Հարկավոր եր նրան կանգնեցնել իր սեփական վտղերի վրա — Ռուսաստանի նման յերկրի համար դա միանգամայն հընարավոր կլիներ — և ասել նրան՝ այժմ ինքներդ ստեղծեցեք ձեզ համար ձեր դըրախտը: Ահա այն ժամանակ մենք կըտեսնեյինք արդյունքները»:

Դա պ. Հիտլերի միակ պարծենկոտ հայտարարությունը չե:

Պարոն Հիտլերն իր «Խմ պայքարը» գրքում համոզելով իր կողմնակիցներին, թե խորհրդային Միության հետ ռազմական դաշինք կնքելը Գերմանիայի համար ձեռնտու չե, ասում ե.

«Աշխարհիս ընդհանուր մոտորացմանը, վորն առաջիկա պատերազմում վիթխարի, վճռական դեր ե խաղալու, մենք չեյինք կարող համարյա վոչինչ հակադրել: Գերմանիան ինքը խայտառակորեն հետ ե մնացել այդ կարևոր ասպարեղում:

Բայց այդպիսի պատերազմի դեպքում նա իր քնով պետք է պահեր նաև Ռուսաստանը, վորովհետև Ռուսաստանը դեռևս չունի վոչ մի սեփական զործարան, վորը կարողանար իրոք պատրաստել ասենք խկական կենդանի բեռնակիր ավտո»։ (Ծիծաղ, ծափեր)։

Պարոն Հիտլերի այդ բոլոր պարծենկոտ հայտարարությունները վկայում են միայն, վոր նա կատարելապես տգետ է ընդհանրապես տնտեսական ու տեխնիկական զարգացման հարցերում, մանավանդ մեր յերկրի տնտեսական-տեխնիկական զարգացման հարցերում։ (Բուռն ծափեր)։

Ինչ վերաբերում է Գերմանիայի հետ ռազմական դաշինք կնքելուն, ապա մենք յերբեք մտադիր չենք յեղել և չենք մտածել այդպիսի դաշինք կնքել։ Այդ շատ լավ հայտնի յե բոլորին և պետք է յենթադրել, վոր հայտնի յե նաև պ. Հիտլերին, համենայն դեպս պ. Հիտլերը կարիք չունի անհանդստանալու դրա համար։ (Բուռն ծափեր)։

Պարոն Հիտլերը կարող է հանգիստ լինել, վոր նա ստիպված չի լինի վոչ մի մո-

տոր, վոչ մի բեռնատար առանձնացնել մեր Կարմիր Բանակի համար, ԽՍՀՄ դրա կարիքը չի զգում։ (Բուռն ծափեր)։

Ինչպես հայտնի յե, մեր կառավարության քաղաքականության նպատակն է՝ պահպանել խաղաղություն, բայց մենք չատլավ դիտենք կապիտալիստական դայլի ուրեքը, վոր հարգում են միայն ուժեղին, իսկ թուլերին խփում են։ Յելնելով դժբախտ մենք համառորեն վարելով խաղաղության քաղաքականություն, միևնույն ժամանակ չենք մոռացել և չենք մոռանում մեր մեծ հայրենիքի պաշտպանության մասին։ (Աղմկալից ծափեր)։

Ժողովրդական Կոմիտեների Խորհրդի նախագահ ընկ. Մոլոտովը խորհուրդների համագումարում իր սված զեկուցման մեջ հայտարարեց, վոր մեր բանակում մի կարմիր բանակայինին հասնող մեխանիկական ձիու ուժի քանակն ավելացել է չորս անգամ։ Ընկ. Տուխաչևսկին յերեկվա իր փայլուն յեկույթի ժամանակ ձեզ ավելի մանրամասնորեն պատմեց, թե ինչպես է զինված Կարմիր բանակը մոտոռներով, բեռնակիր ավտոներով և պաշտպանության այլ մեքոցներով։ Մենք ամբողջովին հաս-

սաստում ենք այդ և հայտարարում, վոր ծանր արդյունաբերութեան հայթայթումը կարմիր բանակին այս տարիներէ ընթացքում ավելացել ե չորս-հինգ անգամ: Յեւ թույլ տվեք խորհուրդներէ 7-րդ համագումարին այսոր հայտարարել, վոր ծանր արդյունաբերութեանը պատրաստ ե կատարելու իր պարտավորութեանները յերկրի պաշտպանութեան նկատմամբ: Նա կարմիր բանակին կտա այն ամենը, ինչ վոր անհրաժեշտ ե մեր մեծ հայրենիքի սահմանները մեր թշնամիներին անմատչելի դարձնելու համար: (Բռնոն ուլացիա, քաղականչութիւններ, «ուռա», ամբողջ դաշիինը վոտֆի յե կանգնում):

1935 ԹՎԱԿԱՆԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Մեր կուսակցութեան 17-րդ համագումարում ընկ. Ստալինը՝ կուսակցութեան և արդյունաբերութեան աշխատավորների առջև դրեց հետևյալ հերթական խնդիրները:

1) Պահպանել մեքենաշինութեան ներկայիս առաջատար դերն արդյունաբերութեան սխառնում:

2) Վերացնել և և մետալուրգիայի հետմնալը:

3) Կարգավորել գունավոր մետալուրգիայի գործը:

4) Ամբողջ թափով ծավալել տեղական ածուխների արդյունահանումը բոլոր արդեն հայտնի շրջաններում, կազմակերպել ածխի արդյունահանման նոր շրջաններ (որինակ՝ Հեռավոր Արևելքի Բուրյաթի շրջանում), վերածել Կուզբասը յերկրորդ Դոնբասի:

5) Լրջորեն ձեռնարկել նալթի բազայի կազմակերպման Ուրալյան լեռնաշխարհի արեւմտյան և հարավային լանջերի շրջաններում:

6) Ծավալել լայն սպտման ապրանքների արտադրութիւնը բոլոր տնտեսական ժող-կոմստների գծով:

7) Ծավալել տեղական խորհրդային արդյունաբերութիւնը, հնարավորութիւն տալ նրան նախաձեռնութիւն յերևան բերելու լայն սպտման ապրանքների արտադրութեան գործում և ցույց տալ նրան հնարավոր ոգնութիւն հումքով ու միջոցներով:

8) Լավացնել բաց թողնվող ապրանքների վորակը, դադարեցնել վոչ-կոմպլեկտային արտադրանքի բացթողումը և պատժել

բոլոր այն ընկերներին՝ չնայելով անձնավորություններին, վորոնք խախտում կամ չբխանցում են խորհրդային իշխանության այն որենքները, վորոնք վերաբերում են արտադրանքի վորակին և կոմպլեկտայնությանը:

9) Ասպհովել աշխատանքի արտադրողականության սխտեմատիկ աճը, ինքնարժեքի իջեցումը և տնտհաշվարկի արմատացումը:

10) Վերջնականապես վորջնացնել դեմագրիկությունն աշխատանքի ասպարիզում և համաարեցումն աշխատավարձի սխտեմում:

11) Վերացնել ղեկավարման գրասենյակային-բյուրոկրատական մեթոդը տնտեսական ժողկոմատների բոլոր ողակներում, սխտեմատիկաբար ստուգելով ղեկավար կենտրոնների վորոշումների և ցուցումների կատարումն ստորադաս մարմինների կողմից»:

Ծանր արդյունաբերության աշխատողներն իրենց լենինյան կուսակցության ղեկավարությամբ ամբողջ 1934 թվականի ընթացքում պայքար են մղել ընկ: Ստալինի կողմից մեզ տրված առաջադրանքներն իրագործելու համար: Դրա շնորհիվ մենք

ունենք արդեն առաջին նշանակալից հաջողությունները: Ծանր արդյունաբերությունը խորհուրդների 7-րդ համագումար յեկավարակատարելով 1934 թ. պլանը: Նա պատրաստ է ավելի մեծ ուժով ու յեռանդով շարունակել իր պայքարը՝ 1935 թվի պլանը և յերկրորդ հնգամյակի պլանը կատարելու համար:

1935 թվականին մենք պետք է նոր թոխչե գործենք՝ պետք է տանք 23 միլիարդ 568 միլիոն ռուբլու արտադրանք՝ 19,6 տոկոս աճ՝ համեմատած 1934 թվականի հետ, աշխատանքի արտադրականությունը պետք է բարձրացնենք 14 տոկոսով:

Պետք է արտադրենք 24,9 միլիարդ կիլովատ ժամ ելեկտրոններգլիս:

Ածուխ արդյունահանել . . .	104,08 միլ տոնն (խկ ամբողջ Մի- ության մեջ ըն- դամենք 112 միլ. տոնն)
Նավթ արդյունահանել . . .	30,330 հազ. տոնն
Թուջ ձուլել . . .	12,5 միլ. տոնն
Պողպատ ձուլել . . .	11,8 միլ. տոնն
Պրոկատ . . .	8,650 միլ. տոնն
Պղինձ . . .	71 հազ. տոնն
Ալյումինիում . . .	25 » »

Տրակտոր . . . 07 հազ. տրակտոր 1900 հազ.
 ձիու ուժի ընդհանուր կարողությամբ, այդ
 թվում Զելյարիեի տրակտորի գործա-
 րանի 15 հազար թրթուրավոր տրակտոր:

Ավտոմոբիլ 92 հազ. հատ
 Կոմբայն 20 » »

Վազոն Տ՝Ճ.Ժ.Կ.-ի համար յերկուսուհանի
 հաշվով 80 » »
 Շողեքարշեր 1485 հատ

այդ թվում 470 հատ հզոր
 «ՓԱ» (Ֆելիքս Ջերժինսկի)

Լախն ապրանքներ՝ 1,5 միլիարդ ուրբ. :
 1935 թվականին ծանր արդյունաբերու-
 թյունը պետք է կատարի 7634 միլիոն ուրբ.
 չինարարական աշխատանք, չահադործման
 հանձնելով

Դոմնային վառարան	6
Մարտենյան	34
Ելեկտրովառարան	24
Ֆերրոձուլածքների վառարան	6
Պրոկատի դազգյահ	23
Բիմետալի պրոկատային դազգյահ	7
Խողովակի դազգյահ	6
Կոքսի մարտկոց	9

Ագլոմերացիոն ժապավեն 10

Նավթի նախնական թորման խողովակ
 վաղաժամ 6

Կրեկինգ 14

Շախ 41

747 հազար կիլոլատ սահմանված կա-
 րողություն չըջանային և խոշոր արդյու-
 նաբերական ելեկտրոկայաններում

Մենք ընկերներ, համոզված ենք, վոր
 մեր կուսակցության լենինյան Կենտկոմի
 և նրա առաջնորդ ընկեր Ստալինի ղեկավա-
 րությամբ ծանր արդյունաբերությունը
 կկատարի իր վրա դրված խնդիրները :

Կեցցե Լենինի—Ստալինի Բոլշևիկ-կոմունիստների,
 մեծ, անպարսելի կուսակցությունը:

Կեցցե մեր հաղթանակները կազմակերպվող ու ներ-
 ճնշող, մեր առաջնորդ, մեր բարեկամը, մեր ուսուցիչը,
 մեր մեծ Ստալինը: (Բոլոր վոսֆի յեմ կանգնում: Բառն
 ծափեր, վորոնք փոխարկվում են ովացիայի: Բացական-
 չություններ—«ուռա», «կեցցե ծանր արդյունաբերու-
 րանաճանաչող ընկ. Որջոնիկին»):

ՅԵԶՐԱՓԱԿՍԱՆ ԽՈՍԲԸ

Ընկերներ, թույլ ավեք իմ յեզրափակման խոսքի մեջ սահմանափակվել հետևյալով: — Յելույթ ունեցող բոլոր պատգամավորները գոհունակությամբ նշելով մեր ձեռք բերած հաջողությունները ծանր արդյունաբերության շինարարության բնագավառում, միաժամանակ ամենայն յեռանդով և ուժգնությամբ ընդգծում եյին, վերջինս պատրաստ են մարտնչելու մեր ծանր արդյունաբերության հետագա հաղթանակների համար, 1935 թվի պլանը և յերկրորդ հնգամյակի պլանը կատարելու համար:

Դրա համար ել յեկեք խոսքից գործի անցնենք: (Ձայներ: «ճիշտ է»: Ծափեր):

Յեկեք ե'լ ավելի մեծ ուժով, ե'լ ավելի մեծ յեռանդով համախմբվելով Լենինի—Ստալինի կուսակցության Կենտրոնական Կոմիտեյի շուրջը, ծավալենք պայքար 1935 թվ. պլանը կատարելու համար, յերկրորդ հնգամյակի պլանը կատարելու

համար: Առաջ, դեպի նորանոր հաղթանակներ: (Բուռն ծափեր: Բոլորը վառֆի յեն կանգնում, համագումարը յերկարատև ովացիա յե սարքում ընկ. Որչանիկիճեյին: Լսվում են բացականչություններ. «Կեցցե ընկեր Ստալինը», «Կեցցե ընկեր Որչանիկիճեյին», «Ուռռա»):

**ԽՍՀ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ
VII ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ՎՈՐՈՇՈՒՄԸ
ԾԱՆՐ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ
ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՄԻՍԱՐԻԱՏԻ ՀԱՇՎԵՏՈՒ
ՁԵԿՈՒՑՄԱՆ ԱՌԹԻՎ**

Լսելով և քննարկելով Ծանր արդյունաբերության ժողովրդական կոմիտեի ընկ. Որջոնիկիձեյի զեկուցումը, ԽՍՀ Միության խորհուրդների VII համագումարը վորոշում է.—

1. Ծանր արդյունաբերության ժողովրդական կոմիտեի աշխատանքը բավարար համարել:

2. ԽՍՀ Միության Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեի Նախագահությանն առաջարկել՝ քննարկել ծանր արդյունաբերության ամենից ավելի աչքի ընկնող աշխատողներին պարգևատրելու հնարավորության հարցը:

ԽՍՀ Միության Խորհուրդների VII համագումարի նախագահ՝ Մ. ԿԱԼԻՆԻՆ

ԽՍՀ Միության Խորհուրդների VII համագումարի քարտուղար՝ Ա. ՅԵՆՈՒԿԻՋԵ

Մոսկվա, Կրեմլ

3 փետրվարի 1935 թ.

128

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

62

ԾԱՆՐ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՄԻՍԱՐԻԱՏԻ ՀԱՇՎԵՏՈՒ ՁԵԿՈՒՑՈՒՄԸ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ VII ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ

3

ԽՍՀ Մ Կենտրոնական	13
Առարկայական արհեստներ	27
Նավթարդյունաբերություն	40
Սև մետաղաբեր	57
Գունավոր մետաղաբեր	72
Քիմիական արդյունաբերություն	76
Շինանյութեր և շին. արդյունաբերություն	79
Մեքենաշինություն	80
Ծանր արդյունաբերության ժողովրդական ամբողջ տնտեսության վերականգնման բաղաձայն	93
Լայն ուղիղաձև առարկաների արտադրություն	101
Աշխատանքի հարցեր	104
Ծանր արդյունաբերության կուսակցական	109
Հասնել և անցնել	113
1935 թվի խնդիրներ	120
ՅԵԶՐԱՓԱԿՄԱՆ ԽՈՍՔԸ	126

ԽՍՀ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ VII ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ՎՈՐՈՇՈՒՄԸ ԾԱՆՐ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՄԻՍԱՐԻԱՏԻ ՀԱՇՎԵՏՈՒ ՁԵԿՈՒՑՄԱՆ ԱՌԹԻՎ

128

129

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

52

ԾԱՆՐ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՄԻՍԱ-
ՐԻԱՏԻ ՀԱՇՎԵՏՈՒ ԶԵԿՈՒՅՈՒՄԸ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ VII
ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ

3

ԽՍՀՄ ԷԼԵԿՏՐԻՖԻԿացիան	13
Աձխարդյունաբերությունը	27
Նավթարդյունաբերությունը	40
Սև մետաղուրդիան	57
Գունավոր մետաղուրդիան	72
Քիմիական արդյունաբերությունը	76
Շինանյութերը և շին. արդյունաբերութ.	79
Մեքենաշինությունը	80
Ծանր արդյունաբերությունը ժողովրդական առ- քով տնտեսության վերակառուցման բաղան և	93
Լայն ուղղաման առարկաների արտադրությունը	101
Աշխատանքի հարցերը	104
Ծանր արդյունաբերության կուտակումները	109
Հասնել և անցնել	113
1935 թվի խնդիրները	120
ՅԵԶՐԱՓԱԿՄԱՆ ԽՈՍՔԸ	126

ԽՍՀ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ VII ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ
ՎՈՐՈՇՈՒՄԸ ԾԱՆՐ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ԺՈՂՈՎՐ-
ԴԱԿԱՆ ԿՈՄԻՍԱՐԻԱՏԻ ՀԱՇՎԵՏՈՒ ԶԵԿՈՒՅՄԱՆ ԱՌ-
ԹԻՎ

128

129

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0205757

ԳԻՆԸ 60 Կ.

31. 332

ЦЕНА 60 К.

С. ОРДЖОНИКИДЗЕ
Отчетный доклад Народного комиссариата
тяжелой промышленности VII съезду советов

Партиздат, Эривань